

XIX. évfolyam 2022/3-4. szám

Találkozásaink, melyekről Hírlevelünk második félévi összevont számában számot adunk, szakmai identitásunk megerősítését szolgálták. Egyesülésünk tagsága kétévi kényszerű kihagyás után végre személyesen is találkozhatott Pannonhalmán, tisztújító közgyűlésünkön és éves konferenciánkon, ahol a megújulás útjait, lehetőségeit kerestük. Érdeklődéssel követjük és igyekszünk tanulni más szakmai szervezetektől is, feladataink alapján felismerjük a közöttünk levő hasonlóságot, és örömmel működünk együtt, amikor erre lehetőség adódik, mint például a szakkönyvkiadás problémáinak tudatosításában, mert hiszünk az egyedileg kiforrott megoldások megoszthatóságában, a megtermékenyítő eszmecserében egyesületen belül és kívül.

Az UNITAS megújulása a közös egyesületi munka újraértelmezésére is lehetőséget adott. Tagkönyvtáraink eseményekben, kiállításokban vagy éppenséggel a kiadott kötetekben tárgyasuló eredményeinek bemutatását rövid egyesületi híreink megosztása zárja.

Reméljük, nyilvános működésünk lendületes újrakezdése akadálytalanul bontakozhat ki az előttünk álló és a rá következő években is!

Bálint Ágnes

Szerkesztői megjegyzés: Az EKE Hírlevelben az eddig kényszerűen tördelt linkek helyett számozott utalót „1” helyeztünk el a hivatkozásoknál, amelyre – a képekhez hasonlóan – rákattintva elérhetővé válik az adott weboldal. Gondoltunk azokra is, akik nyomtatva szeretnék olvasni a Hírlevelet, ezért a folyóirat végén összeállítottunk egy webográfiát, ez tartalmazza a teljes internetes hivatkozások listáját.

IMPRESSZUM

A kiadvány változatlan formában és tartalommal szabadon terjeszthető, felhasználható, nyomtatható, sokszorosítható és korlátozás nélkül közzétehető!
Lezárva: 2022. november 30.

Felelős kiadó: az Egyházi Könyvtárak Egyesülése elnöke

Kiadó: Egyházi Könyvtárak Egyesülése

Felelős szerkesztő: Bálint Ágnes – tördelte: Tegzes Béla

Fotók: Balogh Ferenc és a cikkeknel külön-külön feltüntetett egyéb szerzők

Az Egyesülés székhelye: 1092 Budapest, Ráday utca 28.

A szerkesztőség címe: 4026 Debrecen, Kálvin tér 16.

E-mail: balint.agnes@silver.drk.hu Telefon: +36-30-797-2642

Online kiadás: ISSN 2416-0229

TARTALOM

HÍREK, BESZÁMOLÓK

Ásványi Ilona: Konferencia és közgyűlés Pannonhalmán	4
Ásványi Ilona: Elnöki beszámoló	9
Kövécse Ildikó: Titkári beszámoló	14
Orosz Anna: Kamarási beszámoló	16
Ásványi Ilona: Dr. Hubert Gabriella laudációja	18
Bácskai-Horváth Hajnalka: Országos kitekintés Pannonhalmáról	22
Sütöri Ágnes: Egyházi könyvtárak megújulása: szakmai délelőtt	29
Ásványi Ilona: Az egyházi könyvtárak útkeresése	32
Dr. Kührner Éva: A fenntarthatóság szellemében Kaposváron	41
Bartus Georgina: Beszámoló az Unitas szakmai napról	46
Bálint Ágnes: Kerekasztal-beszélgetés a szakkönyvkiadásról	50
Tőzsérné Ócsai Eszter: Tanárok éjszakája	57
Kelecsény Mónika: Megújult lendület – régi lelkesedés	60
Gáborik Judit: Kollégiumi Könyvtári Napok Debrecenben	64

AJÁNLÓ

Bozzay Réka: Intézménytörténeti kapcsolatok	67
Bálint Ágnes – Égerházy László: Egerházi ikonok	69
Cantio Optima	71
Theological Libraries and Library Associations in Europe	72
Central and Eastern European Bible Commentary	73

RÖVIDHÍREK

Személyi hírek	74
Tájékoztatás a Gerő Gyula által létrehozott alapítványról	75
A Gerő Éva, Gerő Katalin, Gerő Gyula Alap 2022. évi nyertese	76

BÚCSÚZUNK: R.I.P. Dr. Gerő Gyula	78
----------------------------------	----

SAKMAI ELISMERÉS	81
------------------	----

KITEKINTŐ

Az OSZK szemletanulmányai	82
---------------------------	----

TERVEZETT PROGRAMOK

Terveink a 2023. évre	85
-----------------------	----

WEBOGRAFIA	87
------------	----

BESZÁMOLÓ

KONFERENCIA ÉS KÖZGYŰLÉS PANNONHALMÁN

ÁSVÁNYI ILONA

EKE elnök

Fotók: Balogh Ferenc

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülete 2022. június 27. és 29. között Pannonhalmán tartotta éves találkozóját. Nagy öröm volt, hogy a pandémia miatti kétévnyi kihagyás után ismét lehetséges volt a személyes jelenléti együtt-lét. Csaknem 90 egyházi könyvtáros vett részt a háromnapos rendezvényen.

A program közgyűléssel indult, melyen tisztújítás történt: új elnökséget és új elnököt választottak a tagkönyvtárak. Az új elnökség tagjai: **Bálint Ágnes** (Tiszántúli Református Egyházkerület Gyűjteményei, Debrecen), **Balogh Ferenc** (Főegyházmegyei Könyvtár, Eger), **Balogh Kriszta** (Evangelikus Országos Könyvtár, Budapest), **Baranya Péter** (Piarista Rend Magyar Tartománya Központi Könyvtára, Budapest), **Kovács Áron** (Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei Nagykönyvtára), **Szalai Katalin** (Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár), **Tamási Balázs** (Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem Könyvtára, Budapest), **Török Beáta** (Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Könyvtára, Budapest),

Varga-Kohári Mária (Váci Egyházmegyei Könyvtár), Veres Anna Mária (Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Könyvtára, Budapest). Az új elnök Bálint Ágnes lett. A közgyűlés tiszteletbeli taggá választotta H. Hubert Gabriellát, az Evangélikus Országos gyűjtemény eddigi vezetőjét.

A közgyűlés után a Pannonhalmi Főapátság barokk ebédlőjében köszöntötte a vendégeket Hortobágyi T. Cirill főapát, majd megtekintették a pannonhalmi bazilikát, ahol Kiss Zsolt karnagy, orgonaművész rövid orgonakoncertje után ökumenikus vesperás következett, melyen Fekete Károly a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke és a pannonhalmi főapát szolgált. Az első nap vacsorával zárult a Viator Étteremben.

A második nap délelőtt volt a szokásos, „országos témákat érintő” konferencia, ezúttal Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése konferenciája a Pannonhalmi Főapátság Megújulás kulturális évadában. Megújulás a Covid után... a folyamatosan változó világban – címmel. A szakmai program mottójául a szervezők a következő szentírási verset választották: ... felejttem, ami mögöttem van, és nekifeszülök annak, ami előttem van. (Fil 3,13b). Ez a kijelentés nemcsak a Covid utáni helyzetben érvényes az egyházi könyvtárakra, hanem érvényes volt a rendszerváltozás utáni három évtizedben is, sőt érvényes az intézmények napi működésére, ma is. A konferencia előadói

és előadásai a következők voltak: **Szóllás Péter**, a Kulturális és Innovációs Minisztérium Könyvtári és Levéltári Főosztály vezetője: A hazai könyvtárügy aktuális helyzete, jövőbeni célkitűzései; **Rózsa Dávid**, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója: Országos és nemzeti: könyvtári fejlesztések és tervek; **Dejcsics Konrád**, a Pannonhalmi Főapátság kulturális igazgatója: Újat és régít. A Pannonhalmi Főapátság kulturális küldetése; **Ásványi Ilona**, a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár igazgatója: Az egyházi könyvtárak útkeresése az 1990-es évek második felétől napjainkig.

Délután a Pannonhalmi Főapátság Gyűjteményeit (könyvtár, levéltár, múzeum) látogatták meg a vendégek. A levéltárban **Dénesi Tamás**, a múzeumban **Tanai Péter**, a könyvtárban **Ásványi Ilona** igazgatók kalauzolták az egyházi könyvtárosokat.

Ezután fakultatív program következett: voltak, akik a borkóstolóval egybekötött pincelátogatáson vettek részt, mások a Boldogasszony-kápolnát és a két kilátót keresték fel vezetéssel, vagy a kötetlen sétát választották az arborétumban és a levendulakertben.

Vacsora után – meglepetés programként – a könyvtár klasszicista termében **Kiss Zsolt** kar-nagy úr tartott bemutatót a nemrégiben felújított, a könyvtár dísztermében otthonra talált barokk orgonán, melyet **Martin Podkoniczky**, besztercebányai orgonaépítő készített, 1750

körül. Az orgonamuzsika után megnézték a könyvtár oldalterméiben helyet kapott állandó kiállításokat (képtár, ikongyűjtemény, Kunst und Wunderkammer), a nagyteremben, tíz tárlóban berendezett **De thesauro suo nova et vetera – Kincseiből újat és régít** időszak kiállítást, és kivételesen felmehettek a csigalépcsőn a galériára is. Majd miközben koccintottak a Főapátság boraival tombola következett, a főnyeremény egy üveg Infusió volt – a Pannonhalmi Pincészet legfinomabb és legértékesebb bora –, és kihírdették a **Gerő Éva, Gerő Katalin, Gerő Gyula Alap**¹ idei pályázatának nyertesét. 2022-ben a pályázat nyertese a Váci Egyházmegyei Könyvtár lett.

A harmadik napon a konferenciával azonos című szakmai délelőtti az egyesület egyes tagkönyvtárainak vezetői számoltak be az utolsó közgyűlés óta eltelt években végzett munkáról, eredményekről, sikerekről, örömeikről. Az előadók és előadások a következők voltak: **Schmelcz-Pohánka Éva** (Pécsi Egyházmegyei Könyvtár): **A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár újjászületése**; **Szalai Katalin** (Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár): **„Mert ők őrzik az ti lelketeket” – Kódexmunkálatok Esztergomban**; **Grócz Zita** (Főszékesegyházi Könyvtár, Kalocsa): **Kis lépések, nagy ugrások... kódexek, ritkaságok feldolgozása Kalocsán**; **Tamási Balázs** (Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem Könyvtára, Budapest): **Héber kéziratok restaurálása és**

¹Az ez év áprilisban elhunyt Gerő Gyula 2016-ban meghalt lányai emlékére tett egy alapítványt, melynek kezelésére a Pannonhalmi Főapátságot kérte fel. Az Alap által kiírt pályázat kedvezményezettje páros évben valamely magyar egyházi könyvtár, páratlan évben pedig a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár. A támogatás állományvédelemre fordítható.

digitalizálása az OR-ZSE Könyvtárában; Veres Anna Mária (Ráday Könyvtár, Budapest): Átmeneti élet a Ráday könyvtárban a régi és az új korszak között; Mészáros Kornélia (Evangélikus Hittudományi Egyetem Könyvtára, Budapest): Könyvtár: 0-24; Baranya Péter (Piarista Rend Magyar Tartománya Központi Könyvtára, Budapest): A megújított Unitas katalógus bemutatása; Kovács Áron (Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei Nagykönyvtára) és Pavlics Tamás (Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön, börtönmúzeumi főelőadó): **Lelkiségi könyvtár a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtönben.**

Az idei találkozó az ebédrel ért véget. Délután még lehetőség volt arra, hogy a vendégek felkeressék a gyógynövénykertet, az Illatmúzeumot vagy a **Megújulás** című időszaki kiállítást. ►

ELNÖKI BESZÁMOLÓ

az EKE 2022. évi közgyűlésén

▶ **ÁSVÁNYI ILONA**

EKE elnök

Tisztelt Közgyűlés! Kedves Kollégák!

Beszámolóom elején szeretnék köszönetet mondani elsősorban **Kövécsh Ildikó** titkárunknak, aztán **Orosz Anna** kamarásunknak, az elnökségnek és minden egyházi könyvtáros munkatársnak, aki az elmúlt évben és az elmúlt elnökségi ciklusban segítette a munkámat.

Az elmúlt évben is megjelent az idén már a 19. évfolyamot nyitó EKE Hírlevél – köszönet **Török Beának** a szerkesztésért és **Tegzes Bélának** a kivitelezésért. Ugyancsak működött az EKE-levelezőlista **Kövécsh Ildikó** és **Pap Péter** jóvoltából, a honlapra is kerültek fel hírek **Kövécsh Ildikó** segítségével, és működött az EKE Facebookja is – köszönet érte **Kovácsné Pázmándi Ágnesnek**.

A beszámoló elején szeretnék utalni arra, hogy 2019-ben Esztergomban voltunk a szokásos módon együtt. 2020-ban semmilyen formában nem találkoztunk, 2021 októberében azonban ülésezett a közgyűlés Budapesten, a Sapientia épületében. Ha nem is szokott formában, de 2021-ben, az újabb járványhullám előtt találkoztunk, ezért beszámoló a 2021. októbertől 2022. júniusig tartó időszakot öleli fel.

Az elmúlt 8 és fél hónapban a következő feladatokat végeztük el, illetve a következő események történtek.

A járvány újabb hullámai miatt saját rendezvényünk nem volt. Érdeklődéssel vettünk részt azonban más szakmai szervezetek, intézmények által szervezett konferenciákon, személyesen vagy online, melyekről hírt adtunk az aktuális EKE Hírlevelekben.

- A 2021. évi **BETH (Bibliothèques Européennes de Théologie)** találkozó (szeptember 6-7-én) a tervek ellenére az ukrajnai Lviv katolikus egyeteme helyett az online térbe kényszerült. **Az Információs műveltség az európai teológiai könyvtárakban** címmel szervezett konferencián az EKE delegáltjaként **Mészáros Kornélia**, a debreceni református nagykönyvtár képviselőjeként **Bálint Ágnes** vett részt (Beszámoló: EKE Hírlevél 2021. 4. számában – **Bálint Ágnes–Mészáros Kornélia**)
- A koronavírus-járvány miatt 2021-ben ugyancsak online rendezték meg az **Európai Kutatókönyvtárak Konzorciuma (CERL – Consortium of European Research Libraries)** éves közgyűlését. A december első hetében tartott rendezvényen a szervezet vezetői a 2021-ben végzett munkáról adtak számot részben online bejelentkezés, részben írott jelentések formájában. (Beszámoló: EKE Hírlevél 2022. 1. sz. – **Oláh Róbert**)

- 2022. január 27-én a Könyvtári Intézet rendezett online konferenciát a 2021-ben **Minősített Könyvtár** címet nyert könyvtárak számára (Beszámoló: EKE Hírlevél, 2022. 1. sz. – Ásványi Ilona)
- 2022. március 8-án volt a **Publika Magyar Könyvtári Kör (Publika MKK) Publika Kerekasztal Konferenciája – Az információszerzéstől a gyógyító olvasásig: Generációk vitája** címmel az MTA KIK-ben. (Beszámoló: EKE Hírlevél, 2022. 1. sz. – Ásványi Ilona)
- A KSH Könyvtár, az MKE Társadalomtudományi Szekciója és az OSZK március 29-én rendezte meg a **VII. Szakkönyvtári seregszemlét**, melyen **Fáy Zoltán** kollégánk is előadott.

Részvétel szakmai szervezetek, kuratóriumok munkájában:

Miután **Ásványi Ilona** megbízatása lejárt, **Török Beát** delegálta az egyesület a **Szinnyei-díj** javaslattevő bizottságába. Utóbb a minisztérium **Ásványi Ilonát** még két évre felkérte, így két egyházi könyvtáros vesz részt a kuratórium munkájában.

További feladatok, tevékenységek:

- 2021 decemberében a kormány 20%-os béremelést jelentett be a kulturális területen dolgozók számára. Ezt a támogatást egyházi fenntartóink, ill. maguk az intézmények kérvényezhették meg. Az egyesület 2022. januárban tájékoztatással, tapasztalatcserével nyújtott segítséget a támogatás kérvényezésében.
- 2022 márciusában örömmel közvetítettünk az Érszegi család könyvtárának elhelyezésében. A gyűjteményt a hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Református Gimnázium és Szathmáry Kollégium Könyvtára fogadta be.
- 2022 tavaszán az EKE koordinálásával egy ökumenikus lelkiségi könyvtár létrehozását segítettük a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtönben. A hivatalos átadás 2022. június 17-én volt.
- A tisztújítást előkészítendő és az alapszabályban foglaltaknak megfelelően az elnökség kétszer ülésezett, 2021. október 14-én és 2022. április 26-án.
- Ugyancsak ezzel a céllal találkoztak a református tagkönyvtárak munkatársai 2022. március 23-án, Kecskeméten, és
- konzultáltak a katolikus elnökségi tagok 2022. március 30-án és április 21-én.
- A tisztújítást előkészítendő márciusban elkészült egy elégedettségi felmérés, mely segítheti a régi-új elnökség munkáját. A kérdőívet a tagkönyvtárak vezetői kapták meg. A felmérésnek az volt a célja, hogy megtudjuk, miben látják a kollégák az egyesület értelmét, célját, erősségeit, gyengeségeit. Az 59 tagkönyvtárból 43 könyvtár (73%) töltötte ki a kérdőívet. A felmérés eredménye: a kollégák fontosnak és hasznosnak tartják az egyesületet. Tevékenységében az érdekérvényesítést

és a tagkönyvtárak, ill. egyházi munkatársak összehangolásában látják eredményesnek. Az egyesülés erősségeként a magas szintű szakmaiságot és a spiritualitást jelölték meg.

Pályázati tevékenység:

2021. áprilisban kaptuk a hírt, hogy Magyarország Kormánya az 1879/2020. (XII. 4.) Kormányhatározattal döntött a koronavírus világjárvány által okozott, a kulturális ágazatot érintő károk hatékony enyhítéséről. A Kormányhatározat értelmében az EMMI kultúráért felelős államtitkára az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének 10.000.000 Ft támogatást ítél meg. Az EKE elnöksége döntése alapján a támogatást az [Egyházi Könyvtárak Közös Katalógusa és Információs Hírportálja](#), az UNITAS fejlesztésére fordítjuk. A támogatott tevékenység megvalósításának ideje: 2020. január 1. és 2021. november 30. között. Az elvégzett munkáról [Baranya Péter](#) tart majd beszámolót szerdán, a szakmai délelőttön.

2022. márciusban pályázatot nyújtottunk be az NKA-hoz a 2023. évi EKE közgyűlés és konferencia megrendezésére. A megpályázott 2.237.000 Ft-ból 2.000.000 Ft támogatást nyertünk. ►

TITKÁRI BESZÁMOLÓ

az EKE 2022. évi közgyűlésén

► **KÖVÉCS ILDIKÓ**
EKE titkár

Tisztelt Kollégák!

Ismét eltelt egy év. A tavalyi közgyűlésen nem tudtam részt venni, ezért örülök, hogy most személyesen tudunk találkozni. Az elmúlt három év gyorsan eltelt, mindannyian tudjuk, hogy a Covid okozta nehézségek megváltoztatták életünket. A korlátozások, lezárások ideje alatt egyesülésünk is másképp működött, a titkári feladatok is másképp alakultak. A tervezhetőség hiánya, a bizonytalanság megnehezítette a feladatok elvégzését.

A programszervezési munkák elmaradtak, helyette az adminisztrációs feladatok kaptak nagy hangsúlyt. Titkári munkám nagy részét a már megnyert pályázat módosítása, pályázati anyag elkészítésében való részvétel, a pályázati anyag adminisztrálása, benyújtása, a levelezések iktatása tette ki. Ugyancsak az elmúlt időszak feladatai közé tartozott az online elnökségi ülések megszervezése, előkészítése is. Emellett végeztem a honlap karbantartását, gondozását, a levelezőlista munkálatainak koordinálását. Külön öröm volt, hogy 2019 után ismét személyes találkozóra készülhettünk, és a vendéglátókkal közösen a program megszervezése és a regisztráció izgalmi után jó megérkezni és itt lenni.

Beszámolómban nemcsak az elmúlt egy évre tekintek vissza, de az elmúlt három évtől is búcsúzom. 2019-ben Esztergomban a második ciklust kezdtük, és nem

gondoltuk, hogy életünk meg fog változni. Az egyesülés életében is igyekeztünk alkalmazkodni az új kihívásokhoz, és a lehetőségekhez mértén a legjobb tudásunkkal végezni munkánkat.

Hamarosan megkezdődik a tisztújítás, az Egyesülés új tisztségviselőket választ.

Szeretném megköszönni mindenkinek az elmúlt hat év közös munkáját. Elsősorban közeli munkatársaimnak **Ásványi Ilona** elnöknek és **Orosz Anna** kamarásnak. Köszönöm az elnökség munkáját és a tagok aktivitását. Köszönöm a közös célok megvalósítása mellett a személyes hangú leveleket, a bizalmat, amivel a kollégák megtiszteltek, és amellyel számos örömteli pillanatot kaptam. Mind szívembe zártam, és magammal viszem.

Kérem a beszámolóm elfogadását. ►

BESZÁMOLÓ

KAMARÁSI BESZÁMOLÓ

az EKE 2022. évi közgyűlésén

OROSZ ANNA

EKE kamarás

Tisztelt Közgyűlés, kedves Kollégák!

Jelentésem, az előző két évhez hasonlóan, eltér a hosszú évek alatt bevált, szokásos rendtől, ami az előző teljes gazdasági évre, és a nyártól nyárig tartó időszak jelentősebb tételeire szokott kiterjedni.

Először az elmúlt naptári évről, 2021-ről szeretnék beszélni. 2021-ben is az éves tagdíjak, **1.785e Ft** alkotta bevételeink alapját, ezt egészítette ki a BETH-től **302e Ft**, illetve a Nemzeti Művelődési Intézettől érkezett meghívásos pályázati támogatás, **10m Ft**.

2021. évi gazdasági évünk legjelentősebb pénzmozgását az UNITAS katalógus teljes körű megújítása tette ki, ezt a Nemzeti Művelődési Intézet támogatását megtoldva az EKE tőkéjéből finanszíroztuk. A közös katalógus fenntartására és a honlap fejlesztésére kerekítve **14.635m Ft**-ot költöttünk. Mint kamarásnak, ennek a projektnek a figyelemmel kísérése, számítása és többlépcsős pályázati elszámolása volt a feladatom.

Bár 2021 őszén a Sapientián találkozhattunk, mégis gyakorlatilag két évig nem tudunk személyes részvétellel rendezvényeket szervezni, azokon részt venni. Azaz nem igen voltak szakmai jellegű kiadásaink: konferenciákhoz, szakmai napokhoz, szomszédolásokhoz kapcsolódóan. Így a működési kiadásokon kívül – melyek a könyvelői díjat, a címtár online-megjelenítését, és ezekhez képest

csekély mértékű mindennapi kiadásainkat tartalmazzák –, nem volt más kiadásunk 2020-ban. Ebben a felbolydult világban még az informatikai kiadásaink is (másfél millió Forint) áthúzódtak 2021-re.

Mindez számokban:

- 2021. évi bevétel: **12.092.944,- Ft**
- 2021. évi kiadás: - **15.138.337,- Ft**

Tisztelettel kérem jelentésem elfogadását. ►

BESZÁMOLÓ

DR. HUBERT GABRIELLA LAUDÁCIÓJA

**Elhangzott az Egyházi Könyvtárak Egyesülése
2022. június 27-én, Pannonhalmán tartott közgyűlésén,
az EKE tiszteletbeli tagjává választása alkalmából**

ÁSVÁNYI ILONA
EKE elnök

Hubert Gabriella 1956. február 13-án született Pápán. A középiskolát is itt végezte, a Türr István Gimnáziumban. A szülőhely, a „**pápai gyökerek**” egész életét végigkísérik, meghatározzák.

1980-ban magyar–orosz középiskolai diplomát szerzett, jeles érdemrenddel, és közben régi magyar irodalomból és irodalomelméletből speciális képzésben részesült Szegeden, majd az ELTE-n könyvtörténész, könyvmuzeológus képesítést nyert kitűnő minősítéssel 1994-ben.

1983-ban nyerte el egyetemi doktori címét, majd 2002-ben PhD fokozatát Szegeden, mindkettőt *summa cum laude* minősítéssel.

Tudományos látókörét, ismereteit hosszabb külföldi tanulmányútjain szélesítette és mélyítette, Franciaországban (Párizs) és Németországban (Wolfenbüttel, Erlangen).

„**Ha elkapja a kutatót egy-egy kutatási téma, az nem engedi**” – mondta 2017-ben kutatói munkájáról a **Károli Gáspár-díj** átadóján. Ezt igazolják két szakdolgozata címe: **Foktövi János kéziratos prédikációskötete és 16–17. századi énekeskönyvek**, és disszertációi címei: **A 16. századi népének mint műfaj és A 16–17. századi protestáns gyülekezeti éneklés: történet és adattár**, valamint publikációs listája. **Hubert Gabriella** kutatási témái: az

irodalomtörténet területén a protestáns régi magyar irodalom története, műfaj története, a 16–18. századi magyar gyülekezeti énekek története, a könyvtártudomány területén könyv- és könyvtártörténet, énekeskönyv-kiadások, valamint adatbázisépítés, digitalizáció, bibliográfia, melynek nagyszerű eredménye a [Magyar Evangélikus Digitális Tár \(MEDiT\)](#).

Munkáját, tudományos tevékenységét 2000-ben [Sólyom Jenő-díjjal](#), 2017-ben [Károli Gáspár-díjjal](#) értékelték. (A [Sólyom Jenő-díj](#) az Evangélikus Hittudományi Egyetemen folyó tudományos munka elismerésére szól. A [Károli Gáspár-díjat](#) azok kapják, akik a protestáns hittudományok területén kifejtett munkásságukkal gazdagították a magyar tudományos életet, illetve a magyar vallási irodalomban és vallási életben kiemelkedőt alkottak.)

[Hubert Gabriella](#) pályája elején a JATE Néprajzi Tanszékén tudományos ösztöndíjas gyakornok (1980–1983), majd az MTA TMB (Tudományos Minősítő Bizottság) ösztöndíjasa (1984–1989) volt. 1989-ben a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem, 1989-től 2016-ig az Evangélikus Országos Könyvtár tudományos munkatársaként dolgozott.

2017-től az országos evangélikus könyvtárat, levéltárat és múzeumot magába foglaló Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatója. Ennek létrehozásában, az új szervezeti kultúra kialakításában kiemelkedő szerepe volt.

Oktatási tevékenysége: 1980–1981 vallási néprajzot (JATE, Néprajz Tanszék), 1984–1985 régi magyar irodalmat (JATE, Régi Magyar Irodalom Tanszék) tanított a szegedi egyetemen. 1995–1997 ugyancsak régi magyar irodalmat oktatott a Károli Gáspár Református Egyetemen, Budapesten). 2000-től vesz részt a doktori iskolában a budapesti Evangélikus Hittudományi Egyetemen. 2018-tól könyvtári órákat tart az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézetében.

Különböző szakmai szervezetekben viselt tisztségei: 2006 és 2012 között a Magyarországi Evangélikus Egyház Gyűjteményi Tanácsának elnöke, 2010-től 2017-ig a Magyarországi Evangélikus Egyház Reformációi Emlékbizottság tagja, 2014-től 2016-ig az Egyházi Könyvtárak Egyesülése elnöke. Tagja az MTA Köztestületének, a Magyar Egyházzenei Társaságnak, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének.

A Károli Gáspár-díj átadóján **Hubert Gabriella** ezt mondta: „A jubileumi évben Károli-díjat kapni olyan megtiszteltetés, amitől elakad az ember szava, de leginkább további munkára kötelez. ... Az evangélikus gyűjtemény mindig is az összekötő kapocs szerepét töltötte be a világi és az egyházi tudományosság között. Folyamatosan azon dolgozunk, hogy feltárjuk az értékeinket, amelyek az egész magyarság értékei, legyen szó bármilyen speciális területről. – Az evangélikus egyház soknemzetiségű: a német, a szlovák, a szlovén és a magyar énekkincs fordítása, a közös gyökerek megmutatása a nemzetek közötti

összhangot segíti elő. A tudományt nem szabad megtartani magunknak, arra is való, hogy az eredményeinket népszerű, közérthető formában megfogalmazzuk és megosszuk másokkal, ezt munkáljuk a magunk eszközeivel a gyűjteményben.”

Arra a kérdésre, hogy miért fontos egy ilyen elismerés, ezt válaszolta: „Ebben a pillanatban számomra ez azért tűnik fontosnak, mert személyemen keresztül az egyházunkban és a gyűjteményeinkben folyó tudományos munkát ismerte el az állam. Nincs kétfajta tudomány, egyházi és világi. Szerencsére ez ma már nem kérdés. De a protestáns, evangélikus egyházi kutatásokat talán még jobban, mint világi társaink, igyekszünk előadásokban, népszerű formában vagy éppen különböző tudományos fórumokon megosztani mind a világi, mind az egyházi, gyülekezeti fórumokon. Ez a mi szolgálatunk.”

Kedves Gabi,
megtisztelő, hogy elfogadtad az Egyházi Könyvtárak Egyesülése tiszteletbeli tagja címet.

Számomra, aki 2016-ban váltottalak az EKE elnöki tisztségében, külön öröm, hogy az erről szóló oklevelet én nyújthatom át Neked.

Mindig szívesen látunk az Egyházi Könyvtárak Egyesülése találkozóin, rendezvényein! Isten éltesen, segítsen, vezessen, szeressen, ad multos annos. ►

ORSZÁGOS KITEKINTÉS PANNONHALMÁRÓL AZ EKE KONFERENCIA ELSŐ NAPJA

BÁCSKAI-HORVÁTH HAJNALKA

Piarista Központi Könyvtár

„...felejttem, ami mögöttem van, és nekifeszülök annak, ami előtttem van” (Fil 3,13b) – szölt az Egyházi Könyvtárak Egyesülése konferenciája mottója. Az előadók a könyvtárak, egyházi könyvtárak helyzetét, a kihívásokat és a lehetőségeket vették száma folyamatosan változó világunkban.

Szóllás Péter, aki 2019-től az Emberi Erőforrások Minisztériumának keretein belül a Könyvtári és Levéltári Főosztály vezetője, az elmúlt évek legfontosabb jogszabályi változásait tekintette át: így a webarchiválás elindításához szükséges jogszabályi környezet megalkotását, az új kötelempéldány rendelet megalkotását, a könyvtári dolgozók közalkalmazotti munkaviszonyának változását. Emlékeztetett a könyvtári területre fordított források emelkedésére: az **Országos Dokumentumellátási Rendszerre** fordított összeg

másfélszeresére nőtt, a minisztérium támogatással ingyenesen érhetőek el a Könyvtári Intézet továbbképzései, [Közgyűjteményi Digitalizálás Stratégiára](#) 5,1 Mrd Ft-nyi támogatást kapott. Szóllás munkáját 2022-től immáron a Kulturális és Innovációs Minisztérium kötelékében látja el, ennek kapcsán kiemelte, hogy jelentősen megerősödött a kulturális terület szerepe, lehetőségei. A jövőre nézve két fontos feladatot nevezett meg: „[a kulturális innováció és az innovációs kultúra](#)” terjesztését, és ezek megvalósítását a könyvtárak mindennapi működése során.

[Rózsa Dávid](#), az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója a Szóllás Péter által felvázolt jogszabályi változásokat fejtette ki részletesebben, bemutatta azok gyakorlati alkalmazását. 2021. január 1-jétől a magyar vonatkozású webarchiválás a nemzeti könyvtár feladata. Nyilván a teljes webtér nem archiválható, hanem egy kialakított módszerrel próbálják meg reprezentálni a jelen kulturális örökségét. Így évente két alkalommal egy archiváló robot fut végig a [.hu-ra](#) végződő webhelyeken, valamint a határon túli és a diaszpóra magyarság internetes jelenlétét is rögzítik, emellett pedig évi 4 alkalommal egy szűkebb merítést archiválnak. Végeznek esemény alapú archiválást is, így például a [Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszussal](#) kapcsolatban minden elérhető tartalom

rögzítésére tettek kísérletet. Rózsa Dávid elmondta, hogy a kormány 2016-os határozata értelmében az OSZK-ban az **Országos Könyvtári Rendszer (OKR)** keretében, a **Kormányzati Informatikai Fejlesztési Ügynökséggel (KIFÜ)** együttműködve, európai szinten is a legjelentősebbek közé tartozó digitalizációs központot tudtak kialakítani. A 2017–2021 között zajló infrastrukturális beruházást követően elkezdődhetett az ipari digitalizálás, a korábbi 1,2 millió oldal helyett évi 10 millió oldalt tudnak már feldolgozni. A projekt mintegy 22e Tbyte-nyi adat felhőalapú tárolását teszi lehetővé, szándékaik szerint ez nemcsak az OSZK, hanem akár a teljes hazai könyvtári rendszer tartamainak online megőrzését biztosíthatja. Digitalizálási tervükben számolnak más könyvtárak együttműködésével, megrendelésével, így biztatta az EKE tagjait is, hogy használják ki az OSZK digitalizáló kapacitását. Kiemelten fontos területként kezelik a digitális vagyron közzétételét. Rózsa elismerte, hogy ebben ma sok hiányosság van. Céljuk a **Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK)** megújítása, melyet központi tartalomszolgáltató oldallá kívánnak fejleszteni. Véleménye szerint a nemzeti könyvtár mindenkié, törekednek arra, hogy használóinak körét jelentősen bővítsék, így a jelenleginél sokkal többféle digitális tartalomszolgáltatás előkészítse van folyamatban, de például különféle tárlatok, kiállítások szervezésével is ugyanezt szeretnék elérni. Rózsa kiemelte, hogy szerinte egyféle könyvtár van, vonatkozik ez a megyei, városi, szak-, de akár az iskolai könyvtárakra is, és az OSZK integráló szerepet vállal a könyvtárak között. Célul tűzték ki az innovációs stratégiák használatát, ennek kapcsán elmondta, hogy az OSZK munkatársai is részt vettek abban a projektben, melyben mesterséges intelligencia

segítségével lehetővé vált kéziratok olvasása. Az országos könyvtári fejlesztések között beszélt a **MOKKA**, az **Országos Könyvtári Platform (OKP)**, a **Nemzeti névtér 2.0** lassan előrehaladó fejlesztéseiről, valamint a **Kulturális Statisztikai Adatgyűjtő Rendszer (Kultstat)** elkészültéről, mellyel településszintig szűrhető adatok nyerhetők a könyvtárak működéséről. Az OSZK és vele együtt a Könyvtári Intézet kulcsszerepet játszik a szakemberek képzésében, akkreditált képzésekkel segítik nemcsak a könyvtárosok továbbképzését (vezetőképzés, digitalizálási, kommunikációs képzés), hanem a hiányzó könyvtárosok pótlására segédkönyvtárosi, könyvtárkezelői képzéseket is indítanak.

Dejcsics Konrád OSB a Pannonhalmi Főapátság kulturális küldetéséről beszélt előadásában, **Újat és régít** címmel. Ahogy rámutatott, munkájuk középpontjában a világgal való párbeszéd áll, egyház és világ kapcsolatának új koordináta-rendszerében a régít és újat egyszerre akarják bemutatni, szerepüket leginkább az „és”-ben látják, hogy így megjeleníthetővé tegyék az „**egy Pannonhalmát**”. Az apátság az elmúlt években jelentős – multinacionális cégektől kölcsönzött – szervezetfejlesztési átalakuláson ment keresztül. A **Kulturális Igazgatóságon** belül működik

a könyvtár, a levéltár és a múzeum mellett a rendezvény- és a kiadványszervezés is. Küldetésnyilatkozatuk szerint bencés értékekre alapozva évenként meghatározunk egy témát, melyről kulturális tartalmakat készítenek, ezzel társadalmi párbeszédet kezdeményeznek (pl. 2018: *Kibékülés*, 2019: *Csend*, 2022: *Megújulás*, 2023: *Zarándokút* stb.). A gyűjtemények a tervszerű feldolgozás mellett kiállításait ezen témákhoz illeszkedve tervezik, de e témák visszaköszönnék a könyvkiadásban, a rendezvények szervezésekor, a pedagógiai és művészeti képzésben. Tudományos konferenciákat éppúgy szerveznek, mint szélesebb nyilvánosságnak szánt fesztiválokat. Kiemelten kezelik a kortárs művészek bekapcsolását a vérkeringésbe, évről évre meghívják kiemelkedő festőket (pl. *Krajcsovics Éva*, *Trapp Dominika* stb.), hogy készítsenek az apátsággal kapcsolatos műveket, víziójuk szerint ez idővel a 20. század első évtizedeinek pannonhalmi korszakává állhat össze. Ugyanilyen fontos az írórezidencia-programjuk, neves írókat, költőket – vallási elköteleződéstől függetlenül – látnak vendégül

otthonukban (Györffy Ákos, Nádas Péter stb.), remélve, hogy az itteni hangulat, élmények valamilyen formában visszaköszönnek majd az irodalmi alkotásokban. Jelenleg nagy erővel készülnek 2024-re, az apátság építésének 800 éves évfordulójára. Dejsics Konrád előadásában emlékeztetett arra, hogy a saját tevékenységünket soha sem szabad célnak látni, csak felhívó jelnek, ami által Krisztus megnyilvánulhat.

Ásványi Ilona, a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár igazgatója az egyházi könyvtárak helyzetét, útkeresését tekintette át. Az egyházi könyvtárak 1950 után lassan porosodó könyvraktárakká váltak, a rendszerváltás után új politikai, gazdasági, szakmai helyzetben kellett újradefiniálniuk önmagukat. Újraindításukhoz, gazdasági működtetésükhöz nagy segítséget jelent(ett) az államtól a

vatikáni megállapodás révén folyósított állami közgyűjteményi támogatás. Szakmai útkeresésben, a könyvtárak státusának elismerésében kulcsszerepet játszott az EKE 1994-es megalakulása, valamint a 2006–2012 között elvégzett szakfelügyeleti vizsgálatok, ebben az időben több könyvtár nyilvános könyvtári státust kapott, ezzel megerősítették helyüket a magyar könyvtári hálózatban. Ásványi Ilona előadásában kiemelte, hogy az öntudatra ébredés első szakasza inkább a muzeális állománnyal bíró egyházi könyvtárakhoz köthető, melyek számos ritkaság, hungarikum egyedüli őrzőiként a nemzeti vagyon

kiemelt birtokosai, ők muzeális gyűjteményük kutathatóvá, fogyaszthatóvá tételével közfeladatokat vállaltak. Szerinte a 2010-es évek második felétől tapasztalható az öntudatra ébredés második szakasza, ebben a felsőoktatási könyvtárak játszottak kulcsszerepet, melyek modern teológiai könyvtárként, szakkönyvtárként definiáljuk magukat. „Elég a mának a maga baja” – idézte Ásványi Ilona Máté evangéliumát (Mt 6,34). Napjaink egyik legnagyobb kihívása a könyvtárakban a szervezeti kultúra fejlesztése, az összgyűjteményi szemlélet megvalósítása, ennek jó példájaként hozta fel az Evangélikus Országos Gyűjtemény vagy a Pannonhalmi Főapátság működését. A másik legégetőbb problémának az elöregedő munkaerőt, és az ennek nyomán jelentkező humánerőforrás hiányát jelölte meg. Ugyanakkor gondolatait bizakodóan zárta, hangsúlyozta, hogy az egyes könyvtárak sikerei összeadódnak, és együtt az egyházi könyvtárak sikereiként jelennek meg, melyet az EKE feladata artikulálni szakmai és politikai döntéshozók előtt.

A tartalmas előadások bizonyára mindannyiunk számára sok ötletet, motivációt adhattak, adhatnak mindennapi munkánk folytatásához a könyvtárainkban. ►

BESZÁMOLÓ

EGYHÁZI KÖNYVTÁRAK MEGÚJULÁSA: SZAKMAI DÉLELŐTT

AZ EKE KONFERENCIA MÁSODIK NAPJA
PANNONHALMÁN

SÜTÖRI ÁGNES

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kar Könyvtár

Dús délelőttünk volt, nyolc előadással. Néhány tagkönyvtár sajátos helyzetébe, munkájába nyehettünk betekintést.

Schmelcz-Pohánka Éva: *A Pécsi Egyházmegyei Könyvtár újjászületése*. Az 1968-as alapítás óta – megemlékezve az elődökről is –, a könyvtár hányatott sorsáról (költözés, különböző károk, állomány feltáratlansága), az új épületben való 2021-es újraindulásról számolt be. Állományuk nagysága jelenleg 60.000 dokumentum.

Szalai Katalin: *Kódexmunkálatok Esztergomban* című előadásában felvillantotta a kódexekkel való munkafolyamatokat: az elhelyezéstől kezdve, a restauráláson, a digitalizáláson át. 45 kódexük közül 3 darab 1543 előtti. A változatos tematikájú és földrajzi megoszlású anyagot külön kódexkatalógusban dolgozzák fel és teszik közzé.

Grócz Zita: *Kódexek, ritkaságok feldolgozása Kalocsán*. Náluk is külön adatbázisban tartják nyilván a kódexeket, szemléltette a folyamatos digitalizálási munkákat. 2008-tól időszaki

kiállításokat is rendeznek, különböző témákban (pl. csillagászat). 2015-től megújult a honlapjuk, e-könyvtárunkban jelenleg 3152 mű szerepel.

Tamási Balázs: Héber kéziratok restaurálása és digitalizálása az OR-ZSE Könyvtárban. A héber kéziratok régebbi sorozatos eltűnése után most rendezett körülmények között már azok restaurálása és digitalizálása is folyik. Kezdetben az MTA és az OSZK segítette az indulást. Mostanra már saját restauráló és digitalizáló műhely működik az épületben. Nemrégiben 216 kézirat restaurálása történt meg pályázati pénzből. A digitalizálási projekt eredményeként hamarosan 270 kézirat lesz elérhető.

Veres Anna Mária: Átmeneti élet a Ráday Könyvtárban a régi és az új korszak között. A tragikus három évvel ezelőtti tüzeset után az állomány mentése, a több helyen való ideiglenes elhelyezés (törökbálinti raktár), a kényszerű selejtezés mellett hallhattuk, hogy mennyi segítséget kaptak kollégáktól, önkéntesektől. A nehéz körülmények között is ment a könyvtárosi munka – a felújítás, a teljes újraindulás azonban késett. Augusztustól tervezik a visszaköltözést, de sajnos már kevesebb férőhellyel.

Mészáros Kornélia: Könyvtár 0-24. Az Evangélikus Hittudományi Egyetem Könyvtárának nagy fejlesztése, külföldi mintára. A hallgatói igényből kinőtt új szolgáltatás, mely eleinte kivitelvezhetetlennek tűnt, végül mégis megoldásra talált. Sok kérdést kellett megoldani: ügyelet, állományvédelem, használók köre. Végül jelentős

átalakítással (új bejárat, bútorok, terek elválasztása, kamera, kártyás beléptető, önkölcsönző terminál) immár éjjel-nappal használhatják a könyvtárat az egyetem polgárai.

Baranya Péter: A megújított Unitas katalógus bemutatása. Örömmel hallhattuk és láthattuk, hogy elkészült az új közös katalógus, melyet a **Softlink Kft.** fejlesztett ki. A régi elavult, nehézkes rendszer helyett egy korszerű, megújított felületet kaptunk. A fejlesztés eredménye nyílt forráskódú rendszer, napi frissítés, gyorsabb, könnyebb kezelhetőség, és a könyvtárközi kölcsönzés támogatása is a terv, az ODR mintájára. Admin jelszók kiosztásával mindenki maga is alakíthatja saját adatait.

Kovács Áron – Pavlics Tamás: Lelkiségi könyvtár a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtönben. Érdekes kezdeményezésről számoltak be a kollégák, a fogvatartottak számára könyvtár kialakítása egyházi gyűjtemények adományaiból, mely nagy visszhangra talált az EKE tagkönyvtárainál, és gyorsan össze is gyűlt a tervezett állomány. A névadó a volt börtönlelkész **Hajdú Miklós.** ►

 BESZÁMOLÓ

AZ EGYHÁZI KÖNYVTÁRAK ÚTKERESÉSE

AZ 1990-ES ÉVEK MÁSODIK FELÉTŐL NAPJAINKIG¹

▶ ÁSVÁNYI ILONA

EKE elnök

¹Az EKE 2022. évi konferenciáján elhangzott előadás rövidített változata

„Ment-e... a világ elébb?”

Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban

*„Arról beszélünk, amit tudunk,
és arról tanúskodunk, amit láttunk...”*
(Jn 3, 11)

Előadásunk egyik mottójául **Vörösmarty** mindenki által ismert kérdését választottuk. A csak töredékesen feltett kérdés megengedi, hogy mindegy egyszerre kitágítva és leszűkítve tartalmát az egyházi könyvtárakra és azok sorsára vonatkoztassuk. Tehát: ment-e az **egyházi könyvtárak** által a világ elébb, és/vagy ment-e **az egyházi könyvtárak sorsa** elébb az elmúlt három évtizedben?

A másik mottót mint az elmúlt három évtized tanúi János evangéliumából idézzük: **arról beszélünk, amit tudunk, és arról tanúskodunk, amit láttunk**, vagyis az egyházi könyvtárak sorsáról, útkereséséről, identitásáról, rövid helyzetképet adva jelen körülményeiről.

Egyesületünknek tegnap óta új vezetősége van. Minden váltásban benne van a változás lehetősége is, és mindenkori reményeink szerint a megújulás lehetősége is. A sikeres megújulás kulcsa, hogy a Szent Máté evangéliumából

ismert házigazdához hasonlóan, aki „raktárból újat és régit hoz elő” (13,52), okosan mérlegelve a múltat megtartsuk, és megőrizzük mindazt, ami érték, ugyanakkor ezekre a kincsekre építve bátran újítsunk.

Több alkalommal eltöprengtünk már az egyházi könyvtárak aktuális helyzetén.² Most a tisztújítás kapcsán egy új elnökségi ciklus kezdetén helyénvaló és talán illő is a visszatekintés: Mi is történt 1989, a rendszerváltozás után?

Arról tanúskodunk, amit láttunk...

Az egyházi könyvtárak sorsának alakulásában a rendszerváltozás után különböző politikai, gazdasági, szakmai, szakmapolitikai, jogszabályi, technikai változások játszottak szerepet. A politikai változás maga a rendszer megváltozása, a gazdasági az ún. **vatikáni megállapodás**,³ mellyel az állam szerepet vállalt az egyházi gyűjtemények finanszírozásából. A szakmai és szakmapolitikai változást a rendszerváltozás hozta, a kulturális terület helyzetének és finanszírozásának megváltozásával, valamint az információrobbanás, a külföldi könyvtári trendek megismerése, követése és meghonosítása. Nagy szerepe volt a rohamos technikai fejlődésnek, az információtechnológia változásának. A jogszabályi változást a **kulturális törvény**⁴ hozta és az ezt követő jogszabályok.

² ÁSVÁNYI Ilona írásai:

Megmaradva-megújulva. Az egyházi-felekezeti könyvtárak helyzete, feladatai a 21. század elején in: Per Aspera ad Astra 5 (2018/1) 97-108.;

Újabb töprengések... Az egyházi könyvtárak és az Egyházi Könyvtárak Egyesülése régi-új feladatairól in: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 26 (2017/1) 3-12.; Töprengések az egyházi könyvtárak sorsának változásáról in: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 20 (2011/6) 3-14.; Az egyházi könyvtárak a 20. század utolsó évtizedében in: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 12 (2003/6) 23-33. 1999. évi LXX. törvény a Magyar Köztársaság és az Apostoli Szentzség között a Katolikus Egyház magyarországi közszolgálati és hitéleti tevékenységének finanszírozásáról, valamint néhány vagyoni természetű kérdésről 1997. június 20-án, Vatikánvárosban aláírt Megállapodás kihirdetéséről – „Megállapodás, amely létrejött egyfelől a Magyar Köztársaság, másfelől az Apostoli Szentzség között a Katolikus Egyház magyarországi közszolgálati és hitéleti tevékenységének finanszírozásáról, valamint néhány vagyoni természetű kérdésről”.

³ 1999. évi LXX. törvény a Magyar Köztársaság és az Apostoli Szentzség között a Katolikus Egyház magyarországi közszolgálati és hitéleti tevékenységének finanszírozásáról, valamint néhány vagyoni természetű kérdésről 1997. június 20-án, Vatikánvárosban aláírt megállapodás kihirdetéséről – „Megállapodás, amely létrejött egyfelől a Magyar Köztársaság, másfelől az Apostoli Szentzség között a Katolikus Egyház magyarországi közszolgálati és hitéleti tevékenységének finanszírozásáról, valamint néhány vagyoni természetű kérdésről”.

⁴ 1997. évi CXI. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről.

...felejttem, ami mögöttem van, és nekifeszülök annak, ami előttem van

Idei szakmai programunk címe: Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése konferenciája-szakmai délelőtti a Pannonthalmi Főapátság „Megújulás” kulturális évadában és aktualizálva: Megújulás a Covid után... a folyamatosan változó világban. Bátran elmondhatjuk, hogy az egyházi könyvtárak a rendszerváltozás óta folyamatos megújulásban élnek a folyamatosan változó világban. A konferencia mottója is, **...felejttem, ami mögöttem van, és nekifeszülök annak, ami előttem van** (Fil 3,13b), érvényes az elmúlt három évtizedre, de az egyházi könyvtárak éves, sőt a napi működésére is.

Az 1990-es évektől kezdődően képletesen és a valóságban is „leporoltuk” az 1950 után bezárkózott vagy bezárt, könyvraktárrá vagy rendezetlen könyvhalmazzá vált gyűjteményeket. A vasfüggöny leomlása után megint lehetővé vált, hogy idegen nyelvű teológiai szakirodalommal gyarapítsuk könyvállományunkat. Az egyházi könyvtárak furcsa „kettősségben” éledtek újjá, hiszen más feladatot, más-más könyvtárosi attitűdöt jelent egy muzeális és más egy modern dokumentumanyagot őrző intézmény működtetése.

Elkezdtek feltérképezni, számba venni, majd előbb megismertetni, aztán könyvtári módon szolgáltatni e többnyire muzeális gyűjtemények értékeit, kincseit, melyek a nemzeti kulturális vagyoni jelentős részét képviselik. Van, amelyik a világ kulturális örökségének is része, és szinte mindegyik könyvtár őriz olyan unikum vagy hungarikum dokumentumot, melynek egyedüli őrzője a világon. Tudatosítottuk, hogy vannak köztünk olyan fenntartók és könyvtárosok, akiknek vannak terveik arra, hogyan

tudnák a rájuk bízott gyűjteményt gondosan és méltón megőrizni az utókornak, és a mai kor követelményeinek megfelelően szolgáltatni a kutatóknak, és megismertetni a nagyközönséggel is.

Ugyanakkor jelentős, a történeti mellett kurrens szakirodalommal is rendelkezve **igazoltuk** az egyházi könyvtárak **helyét** a hazai **könyvtári rendszerben**, megerősítettük identitásukat a könyvtári hálózatban, majd a megkerestük helyüket mint **történeti és modern teológiai könyvtárak a szakkönyvtárak között**.

Az egyházi könyvtárak „öntudatra ébredése”

1994-ben az Egyházi Könyvtárak Egyesülése megalakulásával kezdődött. A három évvel később, 1997-ben elkészült kulturális törvény az egész magyar könyvtárügy számára igen nagy jelentőséggel bírt, az egyházi könyvtárak számára különösen is, **entitásuk igazolásában**. A könyvtárosszakma a 2000-es évektől már valóban könyvtárként nézett az egyházi könyvtárakra, és nem múzeumként vagy archívumként (levéltár). Ezt a könyvtári **identitást erősítették** meg az egyházi könyvtárakban 2006 és 2012 között elvezett alap és minőségi szakfelügyeleti

vizsgálatok. A nyilvános státusz vállalása jó hatással volt a könyvtárakra (pl. megnyíltak előttük a pályázati lehetőségek) és az e könyvtárakat felkereső kutatókra, doktori hallgatókra, szakdolgozókra is. Ismeretlen források, kincsek váltak kutathatóvá, és nem volt többé reménytelen vállalkozás, ha valaki a teológiában és segédtudományai-ban képzelte el tudományos hivatását.

Ugyan az 1997-es kulturális törvény eltörölte a korábbi tipizálást (közművelődési, később települési könyvtár, szakkönyvtár, felsőoktatási könyvtár stb.), és nyilvános és nem nyilvános könyvtárról beszélt, de éppen a nyilvánosság, valamint az újonnan jelentkező feladatok (élethosszig tartó tanulás stb.) a közgyűjteményi, közművelődési jelleget erősítette (kérte számon?) MINDEN könyvtártípustól, így az egyháziaktól is. (A vatikáni megállapodás garantálta – ugyan a mindenkori éves költségvetés lehetőségeit figyelembe vevő – támogatás elnevezése egyházi közgyűjteményi támogatás.) Az egyházi könyvtárak fejlesztésének az volt az „ára”, hogy közfeladatokat is vállaltak, ami leginkább ismeretterjesztést jelentett és jelent ma is; a muzeális gyűjtemény „érdekessé” és „fogyaszthatóvá” tételét a nagyközönség számára.

2016 táján nyílt arra lehetőség, hogy egy második és másféle öntudatra ébredés bekövetkezzen, hogy az egyházi könyvtárak történeti és modern teológiai szakkönyvtárként határozzák meg magukat muzeális jellegük mellett. Ebben sajátos szerepük volt az egyházi felsőoktatási könyvtáraknak, különösen is a rendszerváltozás után újonnan alakult egyházi egyetemek és főiskolák könyvtárának, mely könyvtártípust – felsőoktatási – vannak, akik külön kategóriaként határoznak meg, és vannak, akik a szakkönyvtárak közé sorolnak.

Ha az egyházi könyvtárak könyvtárlományát, állománygondozását, feltárását, szolgáltatását nézzük, valóban szakkönyvtári jelleget mutatnak inkább, mint közkönyvtári, települési könyvtári jelleget. Szeretnénk megjegyezni, hogy ha a szakkönyvtárak csoportját nézzük, e könyvtárak hasonlítanak is egymáshoz, és – éppen a különböző szakmákra irányulás miatt – nagyon különböznek is egymástól. Vagyis nincs két egyforma szakkönyvtár, talán még az azonos témát gyűjtők között sem. Így van ez az egyházi szakkönyvtárak esetében is, és nemcsak amiatt, hogy különböző felekezetek teológiai anyagát gyűjtik, őrzik, gondozzák, szolgáltatják.

A mai nap mai gondjai (Vö.: Mt 6, 34b)

Máté evangéliuma 6. fejezete 25-34. versének Békés Gellért bencés atya és Dalos Patrik a Bizalom a gondviselésben alcímet adta. Az evangélista az ég madaraira és a mezők liliomaira hivatkozik, akik nem vetnek, nem aratnak, nem gyűjtenek, nem szőnek és nem fonnak, hanem Istenre hagyatkozva az adott nap nehézségeivel küzdenek meg napról napra. A 34. vers így zárul: Elég a mának a maga baja. Melyek az egyházi könyvtárak mai, napi „bajai”, egyben feladatai, melyet a Gondviselésben bízva igyekeznek elvégezni?

Minden szakmabeli tudja, hogy a könyvtár, a levéltár és a múzeum egy közös (ős)intézményből fejlődött, vált szét háromfelé. A 18. századi teremkönyvtárak egyben múzeumok is voltak, és a mai értelemben vett levéltári anyagot is őriztek. A könyvtáros szakma a 19. században

vált szélesebb körben elterjedt foglalkozássá, akkor, amikor a könyvtár mint intézmény életében egy új fejezet kezdődött. A világi és egyházi főúri, valamint az egy-egy egyházi intézményhez, illetve egyházi vagy világi közösséghez és egyetemhez köthető könyvtárakon túl létrejöttek a különböző „polgári körökhöz” (pl. olvasótársaságok, irodalmi szalonok) köthető könyvtárak. A 20. század elején – részben a társadalmi-politikai változásoknak köszönhetően, legalábbis Magyarországon – indultak útjukra a „népkönyvtárak,” a később közkönyvtáraknak, napjainkban települési könyvtáraknak mondott intézmények elődei.

Napjainkban a digitalizáció előretörésével megint egy közös – ugyan virtuális – „intézmény” felé tartunk. A 19. században elterjedt, „(össz)gyűjteményi szemlélet” szerinti működés egyáltalán nem idegen az egyházi könyvtáraktól. Gyűjteményeinkben a könyvtár–levéltár–múzeum vagy a háromból két intézmény – mai kifejezéssel élve – szervezeti kultúráját tekintve, valamint gazdálkodás, működtetés szempontjából szorosabban vagy lazábban sok helyen együttműködik. A református felekezetnél – ez intézményeik közös elnevezésében is megmutatkozik –, illetve a teremkönyvtárral bíró katolikus könyvtáraknál kimondatlanul már régebb óta így van. A szervezeti kultúra ki- és átalakítása példaértékű módon valósult meg az evangélikus felekezetnél és a Pannonhalmi Főapátságban. Az evangélikusoknál – talán nem túlzó a kifejezés – markánsan, radikális módon, Pannonhalmán inkább lassabban és fokozatosan.

Az elmúlt években, a **vallási és kulturális turizmus előretörésével**, az egyre szaporodó **látogatóközpontok** megépítésének és működtetésének háttérében is az adott egyházi intézmények (könyvtár-levéltár, múzeum) kincseinek közös bemutatása áll. Vagy talán fordítva: a látogatóközpontok közös együttműködésre, munkára ösztönözhetik a könyvtárakat, levéltárakat, múzeumokat. Úgy gondoljuk, napjainkban, jelen évtizedben ebben rejlik az egyházi könyvtárak feladata.

Többször elmondtuk már, hogy a könyvtár működtetésében a legfontosabb tényezőnek a **humán erőforrást** tartjuk. Tapasztalatunk, hogy az anyagi források nagyon fontosak, de sok minden nem a pénzen múlik, hanem a gondosan, pontosan elvégzett munkán, reálsan felmérve, hogy mit kell megtenni, mit lehet megvalósítani, és mi az, ami az adott körülmények között lehetetlen.

Az egyházi könyvtárakban a 19. századig és még a 20. század első felében is papok és lelkészek működtek, akik jártasak voltak a teológiában és segédtudományaiban. Közülük 1950 után többen megtanulták a könyvtárosi mesterséget is. A rendszerváltás után közvetlenül a könyvtárosság egy cím és státusz volt papok, lelkészek, lelkésznek részére. Később egyre inkább világi, **(köz)könyvtárosi végzettségű, de** teológiát is végzett, vagy az e könyvtárakban jól használható bölcsész képzettségű munkatársakat alkalmaztak az egyházi fenntartók. Napjainkban a szakma az egyházi könyvtárakban is elnőiesedett. Az egyházi könyvtárak a rendszerváltozás utáni évektől kezdve létszámhiánnyal küzdenek. Gondjaink a „világi” könyvtárakhoz hasonlóak: nincs utánpótlás, nincsenek fiatalok, akik a lassan nyugdíjas korba lépőket felváltsák.

Ment-e az **egyházi könyvtárak által** a világ elébb, és/ vagy ment-e **az egyházi könyvtárak sorsa** elébb az elmúlt három évtizedben? – tettük fel a kérdést az előadás elején. Bár bizonyára felsejlik sok kudarc, küzdelem, hiába való fáradozás, amikor megakadtak a törekvéseink, és eredménytelenek voltak a próbálkozásaink, biztosan mindenkinek eszébe jutnak a szép eredmények, sikerek, örömek is. Ezek, vagyis az egyes könyvtárakban elért eredmények összeadódnak, és együtt az egyházi könyvtárak sikereként jelennek meg a szakmában, melyet éppen az Egyházi Könyvtárak Egyesülése képes artikulálni a politikai és a szakmai döntéshozók előtt.

Mindig megújuló reménnyel folytassuk hát tevékenységünket, még akkor is, ha értelmetlennek vagy sikertelennek érezzük a munkánkat az idei szakmai délelőtti mottója szerinti bizalommal: **Mester, egész éjszaka keményen dolgoztunk, és semmit sem fogtunk, de a te szavadra kivetem a hálót.** (Lk 5,5) ►

A FENNTARTHATÓSÁG SZELLEMÉBEN KAPOSVÁRON

BESZÁMOLÓ

DR. KÜHRNER ÉVA

Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola Könyvtára
MKE Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezet elnöke

Két év után végre személyesen találkozhattunk kollégáinkkal a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Vándorgyűlésén. Az 2022. július 14–16. között Kaposváron megrendezett esemény rendezője az MKE Somogy Megyei Szervezete, a Takáts Gyula Megyei Hatókörű Könyvtár és a helyszínt is adó Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE) Egyetemi Könyvtár és Levéltár Kaposvári Campusa munkatársai voltak.

A rendezvény mottója a „Fenntarthatóság, felelősség, szemléletformálás” volt, mely témák kapcsolódtak az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljaihoz, az IFLA stratégiájához és az Európai Unió és hazánk törekvéseihez is. Ezen célok mellett elkötelezett Egyesületünk is, mely fontosnak tartja a környezeti és társadalmi fenntarthatóságot. A könyvtárak felelőssége a szemléletformálás az információs szegénység, az oktatási és társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése terén. Mindezen célok eléréséhez tehát hozzájárulhat a könyvtári rendszer is, mely a hazai társadalom legszélesebb köre számára könnyen elérhető, és eszközeivel befolyásolni képes a használóit. Így jut nekünk, könyvtárosoknak is kiemelkedő

Fotókat a Kaposvári vándorgyűlés hivatalos honlapjáról számaznak

szerep a tudatformálásban, de mindez új szemléletet, új hozzáállást és új ismereteket kíván tőlünk is.

A rendezvény a hagyományos menetrend szerint zajlott. A nulladik és első nap délelőtti-jének lazább programjait a délutáni hivatalos események követték. A korábban érkezők részt vehettek városbemutató sétán, ellátogathattak az egyetemi és a megyei könyvtárba. Ez utóbbiban kiállításon ismerhették meg a 70 éves Takáts Gyula Megyei Hatókörű Könyvtár történetét.

A hivatalos program előtt nyílt meg az a szakmai bemutató, melyen a legjelentősebb, már általunk is jól ismert cégek mutatkoztak be; így a **Kello, Monguz, Szikla, ProQuest, EBSCO, Ceiba, Precon** stb.

A szakmai kiállítások megnyitóját a nyitó plenáris ülés követte. Az előadás előtt az Egyesület elnöke **Barátné Prof. Dr. Hajdú Ágnes** köszöntötte a résztvevőket. Őt követően **Szóllás Péter**, a Kulturális és Innovációs Minisztérium Könyvtári és Levéltári főosztály vezetője olvasta fel **Hoppál Péter** kultúráért felelő államtitkár üdvözlő sorait, majd **Dér Tamás** Kaposvár alpolgármestere, **Vörös Péter** általános campus-főigazgató, **Kiss Gábor** az egyetem könyvtárának igazgatója szólt.

A Fitz-díj, Az év fiatal könyvtárosa-díj, az MKE Emlékérem átadása és a Füzeki-díj kitüntetettjének laudációja után dr. **Gombos Péter** olvasáskutató, a Magyar Olvasástársaság elnöke, a MATE Kaposvári Campus főigazgató-helyettese előadását hallhattuk „**A digitális bennszülöttek és**

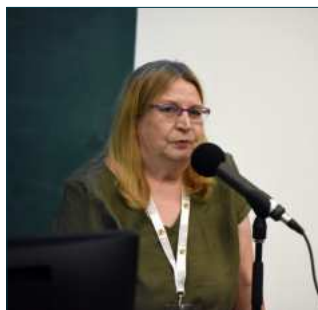
a könyvtár(osok) – Fenntarthatóság, felelősség, szemléletformálás az olvasáskutató szemszögéből” címmel. Az előadásból az IT-generáció, azaz a digitális bennszülöttek olvasási szokásai-
ba kaptunk bepillantást. Ennek a nemzedéknek az olvasását az okoseszközök segítségével való és a praktikus dolgok felé irányuló, gyors ismeretszerzés jellemzi. Ők nem vesznek kezükbe szépirodalmat, ami a lassú mélyolvasás révén szépséget, igazi felüdülést nyújt befogadójának és a kritikai gondolkodás alapja is. Ez a generáció nem tud elmélyedni, felszínes. Rengeteg információt enged át az agyán, de azokat nem képes rendszerezni. És ez baj! Reménykedhetünk, hogy a digitális bennszülöttek sem „menthetetlenek”. A szülőknek, a könyvtárosoknak fontos szerepe van abban, hogy ráébredessék a fiatalokat a lassú értelmező (szép)irodalom olvasásának hasznára. Ennek egyik formája a kisgyermekkorú meseolvasás, a könyvtárosoknak pedig meg kell találni az új utakat, módszereket, melyek e téren eredményre vezethetnek.

A Vándorgyűlés második napján a kispelenáris ülés keretében két előadás hangzott el.

Rózsa Dávid az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója „Pillanatfelvétel a magyar könyvtári rendszerről” című előadása az OSZK átalakulását, új terveit mutatta be. Az elmondottakat mi egyházi könyvtárosok már hallhattuk az EKE panonhalmi konferenciáján is.

Újdonság volt viszont Gombosné Szabó Sára a MATE Kaposvári Campus könyvtárosa „A könyvtár

szerepe és felelőssége a tudományos kiadásban című előadásának témája. Az előadó könyvtárának azon ténykedéseit mutatta be, melyeket a Kaposvári Campus könyvkiadói tevékenységével kapcsolatban folytat. Érdekes, tanulságos, gondolatébresztő szavai főként a kiadói tevékenységet folytató intézmények számára voltak hasznosak. Kár, hogy az intézményi kiadók képviselői csak elvétve vannak jelen a könyvtáros fórumokon, és nem hallhatják, hogy a könyvtárosok mi mindennel tudnak hozzájárulni egy kiadvány sikeréhez pl. a tudományos kiadás adminisztratív koordinálása terén. A kaposvári példa modellértékű.

A délelőtti jelentős részében, a hagyományokhoz híven, a szekcióülések zajlottak. Az idén 12 szekcióban folyt munka. Felsőoktatási könyvtársként a Tudományos és Szakkönyvtári Szekció előadásain vettem részt, ahol **Dudás Anikó** a Pázmány Péter Katolikus Egyetem könyvtárvezetője mutatta be a felsőoktatási könyvtárak előtt álló új feladatok és szerepkörök trendjeit.

A szekciót vezető **Gaálné Kalydy Dóra** az MTA-KIK általános főigazgató-helyettese a közösségi tudományról (citizen science) mint a könyvtárak újabb lehetőségéről beszélt. A közösségi tudomány újkeletű fogalom. Az előadó példákkal illusztrálta, miként vehetnek részt, mit adhatnak hozzá a civilek a tudományos kutatáshoz.

A szakmai előadásokhoz kapcsolódtak gyakorlati bemutatók is, pl. biblioterápiás foglalkozás és a gyermekkönyvtárban nyomozás **Sherlock Holmesszal**.

A nívós szakmai programot gazdag kulturális kínálat egészítette ki. Izgalmas és tartalmas vezetés mellett végigjárhattuk Kaposvár belvárosát, lehetett sárkányhajózni a Desedán, meghallgathattuk a Kaposvári Helyőrségi Zenekar koncertjét a gyönyörű Csiky Gergely Színházban, de részt vehettünk a Pannon Lovasakadémia lovastorna bemutatóján is.

Lehetett fényképezkedni régi idők bolondos öltözeteiben Kádár Ferkó Fotószínházában, játék- lehetőséget kínált a Kaposvári Társasjátéklklub, és a kreatív könyvtárosok kézműves műhelyt rendeztek be. Nem maradt el a szokásos baráti találkozó sem, és a szombati napon több kiránduláson vehettek részt az érdeklődők a Zselicbe, Csurgóra és Somogyország egyéb tájaira. Öröm volt tapasztalni, hogy a programban egy nagy múltú egyházi könyvtár látogatása is szerepelt, hiszen Csurgón, **Csokonai Vitéz Mihály** nyomában járva a távolról jött könyvtárosok megismerhették a 18. században alapított gimnázium könyvtárát **Violáné Bakonyi Ibolya** kalauzolásával.

A záró plenáris ülésen megtudtuk, a jövő évi vándorgyűlés helyszíne **Tatabánya** lesz.

Viszontlátásra jövőre! ►

BESZÁMOLÓ AZ UNITAS SZAKMAI NAPRÓL

Bartus Georgina

Apor Vilmos Katolikus Főiskola Könyvtára

A szakmai nap 2022. október 25-én a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán került megrendezésre. Központi témája az UNITAS közös katalógusa volt, melyet az EMMI támogatásának köszönhetően sikerült immár új formába önteni, hogy az minél több gyakorlati elvárásnak tegyen eleget.

A nap nyitásaként **Bálint Ágnes** EKE elnök bevezető gondolatait **Török Beáta** házigazda tolmácsolásában hallgathattuk meg. Elnök asszony üzenetében kiemelte, hogy szükségessé vált újragondolni az UNITAS céljait, és azt, hogy milyen változtatások szükségesek ahhoz, hogy hiteles és naprakész információforrás lehessen.

Hangsúlyozta, hogy az UNITAS közös katalógus további építése és fenntartása csakis közös munka eredménye lehet, amely az adatot szolgáltató könyvtáraktól saját feldolgozó gyakorlatuk átgondolásával járó többletmunkát igényel. A fő célkitűzés pedig, amely érdekében mindezen áldozatvállalás történik, az, hogy az UNITAS az egyházi szakirodalom, a teológia és vallástudomány

elsődleges, legfontosabb hazai információforrásává válhasson.

A délelőtti folyamán **Baranya Pétertől** először egy rövid történeti áttekintést hallhattunk arról, hogy milyen kezdetekre és előzményekre tekint vissza a közös katalógus. Az 1990-es években kilenc, az Orbis könyvtári szoftvert használó könyvtár összefogásával kezdődött az egyházi könyvtárak közös katalógusépítése, aztán 2010-ben már az UNITAS fejlesztése indult el a

MOKKA és a MOKKA-R mintájára. A rendszertelen kézi áttöltés korszaka után az UNITAS szintlépésnek számított, 2012-re már 30 könyvtár csatlakozott a projekthez, több, mint 1 millió 200 ezer rekorddal. A közös lelőhely-adatbázis, az osztott feldolgozás támogatásán túl az UNITAS elektronikus könyvtár, cikkadatbázisok integrálására is alkalmas katalógus, sőt tudástár és híroldal is kívánt lenni. Mindezek maradéktalan megvalósulását azonban akadályozta, hogy nem minden adatbázis-kapcsolat működött megfelelően, a lassú csatlakozás, a nem rendszeres frissülés miatt nem sikerült naprakésszé tenni a katalógust. Az új könyvtárak csatlakozását csak költséges további fejlesztéssel lehetett volna megoldani, de a fejlesztő cég időközben megszűnt. 2021-ben ezért született döntés a megújításáról. A célok között a legsürgetőbbnek a napi szintű frissítés, a gyorsabb működés elérése szerepelt. Mindez úgy, hogy további könyvtárak is könnyedén csatlakozhassanak a közös katalógushoz, bibliográfiai adatok mellett teljes szöveggel elérhető dokumentumok

repozitóriuma is része legyen a rendszernek, illetve támogassa a könyvtárközi kölcsönzést, az egyházi kiadványok cseréjét.

Ezek után **Sipos István**, a **Softlink Hungary Kft.** ügyvezető-igazgatója értékelte az UNITAS jelenlegi helyzetét, beszélt a fejlesztés során felmerült problémákról, mint például a résztvevő könyvtárak öt különböző könyvtári rendszere és a MARC mezők használatában megmutatkozó eltérések, majd beszámolt a sikeresen megoldott, illetve a jövőben megoldandó további feladatokról is.

A több forrásból történő adatbeemelések sikeresek voltak, a MARC mezők megfeleltetésében a teszt alatt még hibák mutatkozhatnak, de a napi frissítés megvalósul. A fejlesztési feladatok összetettek voltak, hiszen fő cél a jelenlegi funkciók biztosítása egy teljesen új platformon, s ezen felül újabb funkciók implementálása a változó igények kiszolgálása érdekében. A katalógusban a találati lista relevancia alapján kerül rendezésre és új keresési feltételekként bekerült a possesszor, a nyomda helye, a nyomdász, a sorozat, illetve a megjelenési intervallum. A szerzők és a tárgyszavak linkelt ugrópontokként vannak elgondolva.

Végül **Baranya Péter** a fejlesztési tervekre hívta fel a hallgatóság figyelmét a délelőtti befejezésként. Elmondása szerint a tervek között kiemelt helyen áll az, hogy az UNITAS minden egyházi könyvtár katalógusát tartalmazza, mely nem csupán a tagkönyvtárak állományában történő közös keresést valósítaná meg, hanem információs portál szerepet is betöltene.

A délelőtti előadások után a résztvevőknek volt

alkalmuk kérdéseket is feltenni, melyekre az előadóktól kaphattak válaszokat.

Délután a **Softlink Kft.** által forgalmazott **Liberty** integrált könyvtár-informatikai rendszert használók számoltak be az áttérés tapasztalatairól, 7 előnyt és 7 hátrányt nevezve meg a korábban használt rendszerükhöz képest. Sor került a tervezett szakmai megbeszélésre is, melynek során megalakult a feldolgozók munkacsoportja, amely a tagkönyvtárak közötti eszmecsere (egymás támogatása, feldolgozói gyakorlatok közelítése) motorja lehet. A szakmai nap így a közös gondolkodás elkezdésére biztosított alkalmat. A munkacsoportba további egyházi könyvtárak feldolgozói munkakörben dolgozó kollégáit is várják.

Ahogy a találkozó elején elhangzott, Szent Ágoston gondolata (mely az UNITAS mottója is egyben) mindannyiunk számára irányadó: „**A szükséges dolgokban legyen egység, a kétesekben szabadság, mindenben pedig szeretet.**►

BESZÁMOLÓ

KEREKASZTAL-BESZÉLGETÉS A SZAKKÖNYVKIADÁSRÓL

► **BÁLINT ÁGNES**

Tiszántúli Református Egyházkerület Közgyűjteményei

2022. november 22-én kedden 13 órától az MTA KIK-ben közös erőfeszítéssel rendezte meg három szakmai szervezet, jelesül a MKE Tudományos és Szakkönyvtári Szekció, az EKE és az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma azt a kerekasztal-beszélgetést, amelynek témája mindhárom szervezet számára égető és sürgető: a hazai szakkönyvkiadás helyzete, aminek az egyetemi és szakkönyvtári könyvkiadás nem elhanyagolható része.

A kerekasztal-beszélgetés előzménye a **2022. évi MKE Vándorgyűlés** egy előadása, amelyet **Gombosné Szabó Sára** kutatástámogató könyvtáros, a MATE Egyetemi Könyvtár és Levéltár Kiadói Irodájának vezetője tartott intézményük szakkönyvkiadási tapasztalatairól. A szakkönyvkiadás régóta ismert nehézségei az elmúlt időben megszorodtak például a növekvő papírárak, a csökkenő pályázati források miatt. Az is közös tapasztalatunk, hogy a nyelvi korlátok vagy egy-egy szakterület művelőinek kis létszáma miatt a felsőoktatási vagy a szakkönyvtári intézmények mint nem profitorientált szereplők nehezen tudnak piacra lépni, és bevételeikből fenntartani magukat, miközben a tudományos eredmények disszeminációja általában, a publikálási kényszer pedig sajátos módon mégis kiadói tevékenység művelésére és fenntartására kényszeríti őket.

Kiss Gábor, a MATE Egyetemi Könyvtár és Levéltár igazgatója felvezetőjében bemutatta Magyarország több campuson működő legfiatalabb egyetemét, és ezzel felvázolta azt a kontextust, amelyben a bemutatásra kerülő szakkönyvkiadói tevékenység megvalósul. Az intézmény újonnan való alapítása magyarázatot ad az új lendületre: a jogelődök különböző szakterületeit (agrár- és élettudományok) és hagyományait kellett úgy egybeforrasztani, hogy egységes és eredményességét tekintve megkerülhetetlen, hangsúlyos szellemi jelenlétet és munkát mutassanak fel. Kiss Gábor kertelés nélkül megvallotta a titkot: ezt csak erővel lehet a szervezetten végigvinni, szigorú szabályokat alkotva, és hatékonyan be is tartatva.

A beszélgetés elindítására Gombosné Szabó Sára kibővített formában ismételte meg a nyári problémafelvető, figyelemfelhívó előadását. Kezdetben arról beszélt, hogy a magyar tudományos könyvkiadás a már említett nyelvi, gazdasági, társadalmi problémák miatt a kihalás szélén van, legalábbis olyan súlyos problémákkal kell szembe-sülnie, amelyek hatása a felsőoktatásra, a tudományos élet egyéb területeire, és végeredményben az ország sorsára is negatív hatással lesz. Állami támogatás nélkül, csak a piacról ezek a területek – úgymint oktatás, kutatás – nem tudnak megélni, és ennek csak egy vetülete a

Az MKE Tudományos és Szakkönyvtári Szekció,
az Egyházi Könyvtárak Egyesülése
és az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma

2022. november 22-én, kedden 13 órakor

A könyvtár szerepe és felelőssége a tudományos kiadásban
Gombosné Szabó Sára kutatóstámogató könyvtáros,
a MATE Egyetemi Könyvtár és Levéltár Kiadói Irodájának vezetője
vitaindító előadását követően

beszélgetést tart a
szakkönyvkiadásról, az egyetemi és szakkönyvtári könyvkiadásról.

Helyszín

MTA Könyvtár és Információs Központ, Konferenciaterem, 2. emelet
(1051 Budapest, Arany János u.1.)

A beszélgetésen a részvétel ingyenes,
de regisztrációhoz kötött.

Regisztráció
<https://tinyurl.com/239meutr>

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

szakkönyv- vagy szakfolyóirat-kiadás. A tudományos könyvek példányszáma drasztikusan csökkent (1000 nagy példányszámnak számít, és az 50 mint alsó limit csak az ISBN iroda feltételeinek való megfelelésből teljesül, 200 példánynál pedig maradéktalanul megvalósultnak tekintett egy szakkönyv kiadása). A tudományos könyvek könyvpiaci részesedése 7,83%-a a teljes könyvforgalomnak (2019-es adat), a tudományos címféleségek is alig haladják meg a 12%-ot. Vagyis a tudományos könyvek előállításának költségei magasak, a példányszám kicsi, ez csak ráfizetéssel vagy veszteséggel finanszírozható.

Milyen kényszereket, rossz beidegződéseket szül ez? Sok olyan könyvkiadói munkafolyamat elmarad, amelyet pedig a színvonalas könyvkiadás megkövetelne (pl. felelős szerkesztő, korrektor), vagy a fizikai kivitel sínyle meg (keménytáblás kézikönyv helyett puhakötés), ami viszont a könyves hagyományoknak (és a józan észnek) mond ellent. A presztízsharc, a publikációs kényszer miatt mégsem fog megszűnni a tudományos publikálás gyakorlata, de a színvonala fog csorbát szenvedni. Vagy: a másik lehetséges megoldás, hogy a kiadás átkerül a leginkább érdekelt intézménytípushoz, az egyetemekhez. Van-e és hol van olyan könyv- vagy folyóirat-kiadói szakértelem az egyetemeken, amely e megoldásnak a sikerét garantálni tudja?

Gombosné Szabó Sára beszámolt saját kutatása eredményeiről is. Arra a kérdésre kereste a választ, hogy milyen szerepe lehet az egyetemeknek a tudományos kiadásban. Egyrészt egyetemi kiadói modelleket gyűjtött össze, másrészt egy kiadói tudatosság vizsgálattal felmérte, hogy a hozzáértés tekintetében milyen nagy hiányosságok vannak az egyetemeken. A különböző modellek között

2019-ben voltak olyanok, ahol (1) semmiféle szabályozás nem volt a kiadásra vonatkozóan, előnye, hogy egy-egy tanszéken, ahol értenek hozzá, jó dolgok születnek, de nem nyilvántartott, nincsenek szerződések, jogilag rendezetlen, nincs formai követelmény, arcukat; (2) nincs szükség kiadóra, mert egy külső kiadvállalat a megfelelő partnere a kiadásban (pl. Medicina, L'Harmattan); (3) az egyetemi kiadási tevékenységet egy-egy részegység végzi (tanulmányi osztály, rektori hivatal alá tartozva), ad hoc, egyedi, személyre épülő megoldások ezek – a könyvtár ebbe a modellbe beleállhat (pl. Debreceni Egyetem); (4) van kiadvállalata az egyetemnek, sajnos a tapasztalat az, hogy ezekben sem mindenhol van meg a megfelelő könyves, kiadói szakértelem és tapasztalat. Nagyon sokszor a kiadó(i) munkafolyamatok) megkerülésével a nyomdánál kezdődik a kiadás, holott ott kellene végződnie. Sajnálattal kellett megállapítani, hogy a tudományos kéziratok színvonala igencsak sok kívánnivalót hagy maga után, amelyet a nyomda nem tud javítani, ez az MTMT adminisztrátorok napi tapasztalata. Szabályozás és tájékoztatás kell arról, hogy mi a kiadás menete, milyen munkafolyamatokon kell végigvinni egy kéziratot a sikeres megjelenésig, ráadásul úgy, hogy nincs anyagi háttér ezek finanszírozására.

Stratégiai tervezés részeként történt a kiadói tudatosság felmérése a MATE-n, az igények, elvárások, illetve a könyves ismeretek tekintetében a tudományos művekkel kapcsolatosan 2020-ban. 9+4 kérdésre 109 válasz érkezett, minden campust lefedett 10 tudományterületről (agrár-, gazdaság-, társadalomtudomány, stb.). A kérdőívre adott válaszokból kiderült, hogy 56% publikál egyetemi kiadású orgánumban, 43% más egyetemeken

kiadványaiban, 60% konferenciakötetben, 32% oktatási anyagban, vagyis egyetemi kiadásnak, publikációs felületnek lennie kell, a feladat adott. Ezek többsége sajnos nem vihető piacra. A válaszadóknak a tudományos művekkel kapcsolatos igényei jogosak voltak, és tájékozottságról adtak számot. (Az ISBN számmal és a DOI azonosítóval kapcsolatos félreértések, illetve követelmények tudatosítására és gyakorlatba ültetésére mindazonáltal szükség volt!) A könyves hagyományoknak megfelelést és a marketingcélú borítót nem tartották fontosnak, ami az új, online publikációkra való áttérés elfogadását és támogatását jelzi előre. Nemzedéki kérdés is, hogy ki mennyire fogadja el a szakmai segítséget, illetve hogy mennyire elégszik meg azzal, ha csak online elérhető a publikációja.

Az egyetemi kiadásnak problémája, hogy gyakran minden szakfeladatot ugyanaz az ember végez, mert nincs kapacitás arra, hogy a kéziratgondozás különböző fázisához külön humán erőforrás álljon rendelkezésre. A felmérésből kiderült az is, hogy kevés szakember van az egyetemi kiadásban az oktatói, kutatói oldalon is, és jöllehet a tudományos kiadásnak vannak elismerten vitathatatlan minőségi kritériumai (pl. a helyesírás), mégis egy korrekter igénybevétele sokszor elmarad, a felelős szerkesztő pedig szinte mindig. Összefoglalóan a tudatosság hiányával jellemezhető a leginkább az, amikor a tudományos szerzők kiadóként működnek.

A MATE kiadói tevékenységének fejlesztésére öt fókuszterületet jelölt ki: a szervezeti kérdések tisztázását (jogkörök és felelősségek); a részletesen szabályozott munkafolyamatok rögzítését és közismertté tételét; a költséghatékonyság elérését; a felsőoktatási és tudományos kiadási trendeknek való megfelelést (open access

konformitást); illetve végül a kiadói márkaépítést – ez utóbbi az agrárterület kizárólagos lefedését is jelenthetné a MATE részéről. Az elmúlt két év sikereinek hátterében olyan intézkedések állnak, mint például az ISBN számok kiadásának feltételeiről szóló rektori rendelet (csak ellenőrzött, a könyves hagyományoknak megfelelő kiadványok kaphatnak számot); a teljes publikálási és kiadási szabályzat megújítása; egységes kötelezettség az egyetemi nyomda igénybevételére; szakmai szűrő alkalmazása a kiadványok előkészítésében; online kiadói platform működtetése (OJS folyóiratkiadásra; repozitórium az archiválásra); kötelező arculat használata. Jelenleg az egyetem intézetei felelnek a kiadásra kerülő művek tartalmáért (intézeti tanácsok, intézetvezetők a felelős kiadók), elindult egy saját szerkesztőség felállítása is, de sok feladatát ma még az egyetemi könyvtár látja el, az arculatot az egyetem Médiacentruma határozza meg. Ennek a modellnek is megvannak az előnyei és a hátrányai, kétségtelen azonban, hogy a könyvtár számára jelentős láthatóságot és hozzáadott értéket jelent, hogy a kiadói iroda feladatait saját kötelékén belül látja el, úgymint a könyvszakmai elvárásoknak való megfelelés ellenőrzését, a formai követelményrendszer kidolgozását, amely a tudományos teljesítményt nyilvántartó MTMT rendszerével kompatibilis, a nyilvántartások vezetését (ISBN, kötelespéldányok), az OJS portál működtetése, oktatása; archiválás és hosszú távú megőrzés a repozitóriumban.

Gombosné Szabó Sára meggyőzően mutatta be, hogy milyen sok feladatot végez a kiadói iroda és/vagy könyvtár a tudományos kiadásban, amelyek nem feltétlenül látszanak, nyilvánvalóak a szerzők számára – elmaradásuk viszont annál inkább látványos lehet. Az előadás végén

az új utakra való áttérés nehézségeiről is szó esett: annak ellenére, hogy a nyílt hozzáférés mellett elkötelezett tudományos közösséget képvisel, a papír alapú megjelenésről bizonyos kiadványok esetében nem tudnak lemondani, ez egy olyan kettősség, amelyet egyrészt a print-on-demand gyakorlatával lehet áthidalni, másrészt a saját nyomdában történő jegyzetkiadás bevételi oldalát (ez az egyetemi kiadás „fejőstehene”) is dédelgetve fenn fogják tartani, ameddig igény van rá. Az előadás helyesen rámutatott arra, hogy az online megjelenés nem mentesít a kiadói munkafolyamatok alól, kizárólag a nyomtatás helyett hozzák másképpen nyilvánosságra az adott művet, ami a nyílt hozzáférés finanszírozási kérdéseire vezet, de amelynek kifejtésére már nem kerülhetett sor. Az előadás végén a jövedelmezőség/láthatóság/presztízs háromszögével megragadható kiadói mérlegelésekbe, döntéshelyzetekbe kaptunk bepillantást.

Az előadás célja bevallottan nem a példamutatás volt (bár csak gratulálni tudunk a kétéves teljesítményéhez, lendületéhez és elkötelezettségéhez), hanem a helyzetleírás, a problémák vázolása és a párbeszédre, a tapasztalatok megosztására való buzdítás. Az előadást követően ebben a szellemben beszélgettek a résztvevők, és a folytatás vágyával és fogadalmával zárták a találkozást.

A nagyszámú érdeklődésre tekintettel az előadásra és beszélgetésre is hibrid formában került sor, amelyet a folytatásban is örömmel tudunk üdvözölni. ►

TANÁROK ÉJSZAKÁJA

IDŐPONT: 2022. OKTÓBER 7., PÉNTEK, 18 ÓRA

BESZÁMOLÓ

TANÁROK ÉJSZAKÁJA

az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtárban

TÖZSÉRNÉ ÓCSAI ESZTER

Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár

2022. október 7-én 12. alkalommal rendezték meg Esztergomban a **Múzeumok őszi fesztiválja** rendezvénysorozat keretében a **Tanárok éjszakája** nevű eseményt. Idén az **Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár** adott otthont az alkalomnak. A városban működő múzeumok, a városi könyvtár munkatársai, múzeumpedagógusok és az általános, valamint középiskolákban oktató pedagógusok részvételével zajlott az est programja, mely rövid előadások mellett egyúttal műhelybeszélgetés és tapasztalatcsere is volt.

Fehér Györgyi, a Duna Múzeum múzeumpedagógusa bevezetőjében elmondta, hogy bár napjaink problémái és a kiszámíthatatlan jövő nehézséget jelentenek mind az iskolákban, mind a múzeumokban dolgozók számára, mégis indokolt és fontos az intézmények jó kapcsolata. A múzeumok látogatóinak jelentős része diákcsoport (a Duna Múzeumban például ez hatvan százalék), vagyis szükségük van egymásra a múzeumoknak és az oktatási intézményeknek. A múzeum lehet az a „hiteles hely”, ahol tankönyvektől, tanmenetektől függetlenül, a maga való-ságában jelenik meg a tananyag.

Mihályi Edit, az Esztergomi Tankerületi Központ vezetője köszöntőjében saját múzeumi és könyvtári élményeit eleve-nítette fel, mind diák-, mind aktív pedagógus korából.

Mihályi Edit, az Esztergomi Tankerületi Központ szakmai vezetője megnyitja a Tanárok Éjszakáját az esztergomi Bibliotheca-ban
Forrás: 24 Óra
Fotós: Pölti Zoltán

Szalai Katalin, az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár igazgatója is köszöntötte a vendégeket. Példákon keresztül bemutatta, hogy a gimnáziumi magyar és történelem tantárgyak anyagához milyen sok ponton tud a könyvtár gyűjteménye kapcsolódni, hatalmas lehetőség tárgyi valóságként tekinteni a tananyag részeire. Korosztálytól függetlenül is természetes, hogy a Bibliotheca kapui mindig nyitva állnak a diákcsoportok előtt.

Takácsné Dudás Dóra, az esztergomi Tourinform iroda szakmai vezetője szintén a lehetséges együttműködésről szólt.

Schmöltz Margit, a Helischer József Városi Könyvtár igazgatója beszámolt saját és munkatársai erőfeszítéseiről, amelyeket annak érdekében tesznek, hogy diákok is minél nagyobb számban látogassák a könyvtárat. Mint elmondta, ők nem abból indulnak ki, hogy hányan járnak rendszeresen az intézménybe, hanem azt vizsgálják, kik azok, akik még nem ismerik a könyvtár világát.

Érdekes volt **Gergely Endre**, az esztergomi Dobó Katalin Gimnázium történelem szakos tanárának előadása, mely a „**Miért nem jönnek az osztályok a múzeumba?**” címet viselte. A beszámolóból megismerhettük a tanárok praktikus kérdésfelvetéseit a témával kapcsolatban. Hogyan fér bele egy 45 perces tanórán még kisvárosi adottságok közt is a múzeumlátogatás? Hogyan iktatható be a szoros tanmenetbe egy-egy külső helyszínen megtartott tanóra?

A problémafelvető és gondolatébresztő előadás után **Rokolya Péter**, az Esztergomi Bazilika Kulturális és Turisztikai menedzsere osztott meg információkat a bazilika felújításának aktuális állapotáról. Mint elmondta, a renoválás nagy kihívás elé állítja az ott dolgozókat, de ugyanakkor soha vissza nem térő lehetőségeket is jelent, hiszen a látogatók számára is számos olyan látnivaló adódik, ami csak a felújításnak köszönhető, „bepillanthatnak a kulisszák mögé”.

Ezt követően **Vereckei András**, a Keresztény Múzeum múzeumpedagógusa mutatott jó példát az iskolák és múzeumok együttműködésére. Az esztergomi Vitéz János Katolikus Nyelvoktató Német Nemzetiségi Általános Iskola projektnapok keretében látogat el a Keresztény Múzeumba, ahol az osztályok koruknak megfelelő foglalkozásokon vehetnek részt. Ezek a projektnapok általában ünnepkörökhöz kötődhetnek, így például a karácsonyi vagy húsvéti időszakhoz. A Keresztény Múzeumban őrzött műtárgyak némelyikét bár képről ismerik már a gyerekek, érdemes megfigyelni, milyen, amikor megpillantják a valódi tárgyat, és rácsodálkoznak annak eredeti méretére, színeire. Ezek azok az élmények, melyek miatt a tankönyv vagy internetes felület nem helyettesítheti a múzeumlátogatást.

Az előadásokat követően Szalai Katalin tárlatvezetése mellett látogathatták meg a vendégek a Bibliotheca múzeumi tereit, köztük a **Batthyány József** érsek kéziratgyűjteményét is őrző megújult termeket is.

 BESZÁMOLÓ

MEGÚJULT LENDÜLET – RÉGI LELKESEDÉS

hagyományos és új programok a Sárospataki
Római Katolikus Egyházi Gyűjteményben

KELECSENY MÓNICA

Sárospataki Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény

Képek forrása a RKEGY
Facebook oldala és weboldala

A hosszúra nyúlt pandémiát követően megújult lendülettel, gazdag programtervvel vágtunk neki a 2022-es évnek: egy négy előadásból álló sorozatot, több kisebb előadást és két kiállítást terveztünk hagyományos programjaink mellett.

Februárban kezdtük meg „**A testvéri szeretet egységében**” **Krisztus összeköt minket!** előadás-sorozatot, amelyben arra kerestük a választ, hogy a különböző felekezetekben az eltérések ellenére milyen közös pontokat találhatunk, amelyekre alapozva építkezni lehet. A első előadást **Ft. Páll Miklós**, sárospataki görögkatolikus parókus atya, a másodikat **Dr. Fodor Ferenc**, sárospataki református lelkész, teológiai tanár, az októberi harmadikat **Gerlai Pál**, evangélikus esperes helyettes tartotta. A negyedik előadást a jelenlegi energiahelyzet miatt 2023-ra halasztottuk.

A tavaszi programokat és a pünkösdi **Szent Erzsébet Ünnepet** követően a **Múzeumok Éjszakájára** készültünk. Nagy örömeinkre idén újra a megszokott formájában kapcsolódhattunk be a rendezvénysorozatba, a résztvevők

létszáma alapján elmondható, hogy az igény megvolt erre a programra is. Idén egy kisebb akadályversenyt szerveztünk, különböző állomásokon kellett feladatokat végrehajtani. Ezekkel a feladatokkal játékos formában tudták bővíteni ismereteiket a gyerekek és a felnőttek egyaránt (Szent Erzsébethez kapcsolódóan rózsahajtogatás, sógyurmázás, hagyományos ostyasütés, gyógynövény-felismerés, és a Pataki Lovagok segítségével harcászati bemutatók színesítették a programot).

Augusztus végén nyitottuk meg **Pérel Zsuzsa** Kossuth-díjas kárpitművész kiállítását. Nagy öröm és megtiszteltetés volt mind számunkra, mind azok számára, akik eljöttek a megnyitóra, hogy megismerkedhettünk a művésznővel és férjével, **Tolcsvay Lászlóval**.

Az őszi hagyományosan a **Kulturális Örökség Napok** és a **Szakrális Művészetek Hete** jegyében telt. A **KÖN Napokhoz** kapcsolódóan előadást szerveztünk, amelyben a jelen levők megismerkedhettek a Gyűjtemény régi könyves ritkaságaival. Az előadást **Kőszeginé Tóth Judit**

„Keresztényi böltsesség : avagy okos, és istenes keresztény életre mindenféle üdvösséges oktatások”

a Sárospataki Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény muzeális könyvei

Kőszeginé Tóth Judit – Farkas Katalin előadás és tárlatvezetés
Sárospatak, Szent Erzsébet Ház
2022. szeptember 16. 16.30 óra

könyvtáros kollégánk és [Farkas Kata](#), a Szegedi Tudományegyetem régi könyves szakembere tartotta. Gyűjteményünk évek óta részt vesz egy programban, amelynek segítségével a régi könyves állományunk majdnem teljes egészét sikerült feldolgozni, és leírást készíteni róluk. Ezt a folyamatot (a kötetek feldolgozását, a hozzájuk kapcsolódó állományvédelmi munkát – tisztítás, védőtokok készítése) és magát a Gyűjteményt mutatták be az előadók, majd az előadást követően tárlatvezetést tartottak a megjelenteknek a Gyűjteményben: bemutatták többek között a [Vizsolyi Bibliánkat](#), és az ezzel együtt kiállított [Káldi és Cseh Bibliáinkat](#).

A [Szakrális Művészetek Hete](#) programsorozatban előadást hirdettünk a sárospataki bazilika sírköveiről (bemutattuk azokat a személyeket, családokat, akik ide temetkeztek, és akiknek sírkövei jelenleg a bazilika északi falán láthatóak).

Októberben a [Katolikus Kulturális Hetek](#)hez kapcsolódva könyvbemutatót szerveztünk. 2021-ben sikerrel pályáztunk az [Nemzeti Kulturális Alaphoz](#) könyvrestaurálásra, így 2022-ben sikerült restauráltatnunk [Pázmány Péter: Isteni igazságra vezérlő kalauz](#) 1613-as kiadását. Pázmány hatalmas méretű, elsősorban latin és magyar nyelvű műveiben a mai olvasó számára elképesztő mennyiségű ismeretanyagot halmozott fel, azt lehet mondani, hogy az őt megelőző szinte teljes írásbeliség és szójhagyományban létező kulturális kincs elemei megtalálhatók műveiben és hivatkozásaiban. A [Kalauz](#) jelentősége

A Szentanyi Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény szertartási megfigyeltéi Önt

2022. november 15-én kedden,
18 óra

Szent Erzsébet Hátha

DR. VARSÁNYI KATALIN
gyűjteményvezető

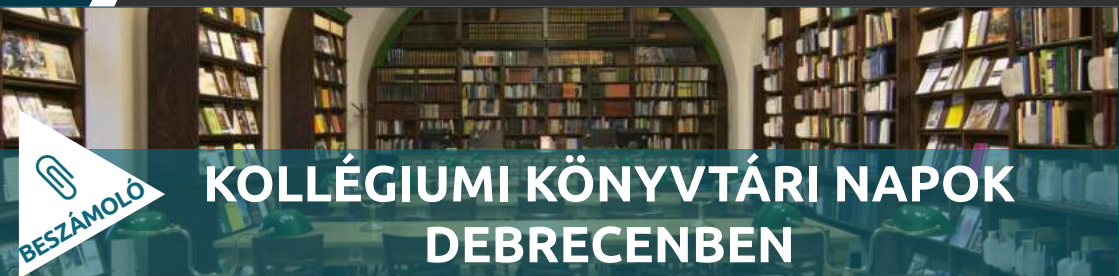
Árnyék-Alak Szent Erzsébet
„BERAGYÓGTA A VILÁGOT”
két- és sokszorosított kultúrtörténeti
megfigyeltéi

A megfigyelt kiemeltéje
FEDORCSÁK MÁRIA
kántor, pr. zsanettar

A katalikus megfigyeltéitől 2023. január 10-ig munkabérmegfigyeltéit, nettó/óra peremegfigyeltéit 9-18 óráig!

Árnyék-Alak Szent Erzsébet Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény
1056 Budapest, Szent Erzsébet utca 11.
Tél: +36 (0)1 267 10 10 és +36 (0)1 267 10 11
www.megfigyelt.hu

Egy programokban gazdag évet terveztünk, reméljük, hogy a résztvevők részéről igény, a mi részünkről pedig lehetőség lesz arra, hogy ezt a munkát a következő évben, években is folytathassuk. ►

KOLLÉGIUMI KÖNYVTÁRI NAPOK DEBRECENBEN

► GÁBORIK JUDIT

Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára

Rendhagyó fizika óra, drámapedagógiai foglalkozás, könyvbemutatók, **Csokonai** útvesztője – csak néhány program az idei **Kollégiumi Könyvtári Napok** kínálatából. Az idén negyedik alkalommal megrendezett esemény október 3-a és 7-e között várta az érdeklődőket, ahol a változatos programok között minden korosztály találhatott magának kedvére valót.

A hét könyvtárbemutató órával indult, ahol a Debreceni Református Kollégium Gimnáziumának kilencedikes tanulóit láttuk vendégül, délután pedig kézműves könyvkötő segítségével díszdoboz-készítő workshopon vehettek részt a tanulók.

Kedden **Ha hallom elfelejtem, ha látom emlékszem, ha csinálom megtanulom** címmel drámapedagógiai foglalkozás várta az érdeklődő hallgatókat, oktatókat, melyen a drámapedagógia oktatásban rejlő lehetőségeit mutatta be **Gábor-Tóth Ildikó**, a Kölcsey Ferenc Református Általános Iskola pedagógusa. Ezt követően **Kálnási Árpád** nyelvész **A debreceni cívis élet lexikona** című munkájával ismerkedhettek meg a gimnázium diákjai. A könyvbemutatót **Cívis anatómia** címmel játékos kvíz zárta, mely a cívis szókincséből adott ízelítőt.

A hét közepén a természettudományok iránt érdeklődőket várta egy izgalmas fizikaóra, melyen a világhírű fizikusra, a kollégium volt diákjára, **Bay Zoltánra** emlékeztünk.

A fizika óra keretében Hérón kutat és egy ívfénnyel működtetett vetítőt is láthatott működés közben a közönség. A források szerint utóbbit **Bay Zoltán** is használta, az égbolt csillagos képét vetítette ki diákjainak. A bemutatót követően a résztvevők és a szervezők együtt koszorúzták meg **Bay Zoltán** domborművét a Kollégium épületében. A nap zárásaként társasjáték délutánt szerveztünk, melyen az „**Otthonunk a kollégium**” vetélkedő nyertes játékait készítő tanulók mutatták be diáktársaiknak a díjazott játékokat.

Évek óta hagyomány, hogy a csütörtöki nap a könyvbemutatóké. Nagy örömünkre idén három kötet bemutatására is sor került: **Gesztyeli Hermina: Textusok és textilek**, **Oláh Róbert: Miskolci Csulyak István és Tofeus Mihály könyves műveltsége**, valamint a Levéltár legfrissebb kiadványa **A Tiszántúli Református Egyházkerület zsinati iratai 1578–1735**. A köteteket **S. Sárdi Margit**, **Fekete Csaba** és **Buzogány Dezső** ismertették.

Pénteken **Csokonai** útvesztőjében kalandozhattak a tanulók, melyben a híres kollégiumi diák feladványain keresztül juthattak el a megoldást jelentő kódhoz. A hét zárásaként pedig a **Wáli István Református Cigány Szakkollégium** elsőéves hallgatói számára szerveztünk könyvtárbemutató és kutatómódszertani programot.

A könyvtári napok hetében a korábban már megszokott kedvezményes beiratkozás mellett könyvbörzéssel is vártuk olvasóinkat, ahol egy doboz teaért cserébe bárki kedvére válogathatott könyv- és folyóirat-kínálatunkból. Az adományokkal adventi teaházunkat támogatták az olvasók. ►

BOZZAY RÉKA: INTÉZMÉNY- TÖRTÉNETI KAPCSOLATOK DEBRECEN ÉS HOLLANDIA – KÖTETAJÁNLO

Magyarország és Németalföld kapcsolata több évszázados múltra tekint vissza, de különösen szorossá a 17. századi iskolatörténeti vonatkozásban vált, amikor magyarországi – köztük szép számban debreceni – diákok tömegesen iratkoztak be hollandiai egyetemekre. A könyv elsődleges célkitűzése, hogy a két debreceni iskolát (a kollégiumot és az egyetemet) kiindulási pontnak tekintve vizsgálja meg azoknak hollandiai oktatási intézményekhez, hollandiai protestáns közösségekhez való viszonyát a kora újkortól a 20. századig magyarországi és hollandiai levéltári források alapján.

A könyv első két fejezete a kora újkori kapcsolattörténetre koncentrál, annak két fontos aspektusát elemzi: a debreceni diákok hollandiai peregrinációját veti össze más nyugat-európai egyetemek debreceni peregrinációs tendenciáival.

A következő nagyobb fejezet a finanszírozás köré épül, mely három egyetem, a harderwijki, a groningeni és az utrechti egyetemek ösztöndíjrendszerét vizsgálja. A finanszírozás másik sajátos lehetőségét jelentette, amikor Hollandiából érkezett pénz Debrecenbe: egyházi támogatás tanszék működtetésére, illetve ösztöndíj alapítása hagyományozott pénzből.

A harmadik nagy fejezet a 20. századi magyar–holland együttműködést veszi górcső alá a református kollégiumban és az abból létrejött egyetemen: a Trianon utáni hollandiai gyermekmentő akció és az 1938-as kollégiumi jubileum alapján.

Bozzay Réka a Debreceni Egyetem Néderlandisztika Tanszékének docense, fő kutatási területe a magyar–holland kulturális, gazdasági és politikai kapcsolatok a kora újkortól a 20. századig.

A kötet kiadási adatai:

Intézménytörténeti kapcsolatok: Debrecen és Hollandia / Bozzay Réka. – Debrecen, Tiszántúli Református Egyházkerület Közgyűjteményei, 2022., 269 p. ►

BÁLINT ÁGNES – ÉGERHÁZY LÁSZLÓ: EGERHÁZI IKONOK

A MINDENJÁRÓ CSUDAMALOM – KÖTETAJÁNLO

A kötet Égerházy László faszobrász portréja vallomásai és alkotásai tükrében. „Munkássága olyan komplex teljesítmény, amelyben az önértelmező gyakorlat igénye, a szociokulturális valóságra irányuló reflexió, az énmítológia történeti kereteinek vázlata, a historizáló organikus világlátás esztétikai kelléktára és mindezek mellett nem utolsósorban az alkotótevékenységből élő kortárs művész alkalmazkodási kísérlete a jelen kihívásaihoz eklektikus elegyet alkot” – írja róla Biczó Gábor a kötetben megjelent, az antropológiai portré műfajában írt tanulmányában. A kötetben szereplő művek mégis egy tematikai íven helyezkednek el, és egyben Égerházy László alkotói portréját is közel hozzák az olvasóhoz.

A homo narransról, a történetmesélő emberről Kurt Ranke német etnológus beszélt először, magyar nyelvterületen pedig Keszeg Vilmos honosította meg a kifejezést Homo narrans című kötetével, amelyben a „történeteket kreáló és őrző, a történetek által viselkedő és irányított emberről” beszél. Égerházy László ilyen homo narrans, aki előszóban

és fában is történeteket mesél, akkor is saját történeteit meséli, amikor mások történeteit mondja el. Mert azzá válunk, amit mesélünk. Az sem véletlen, hogy mitológiai távolságra nyúlnak vissza a családi történetei. Mircea Eliade írja: „minden történet, még a legközönségesebb is, folytatása azoknak a mítoszoknak, amelyek azt mondják el, hogyan született a világ, hogyan lett az életünk olyan, amilyen. A narráció iránti érdeklődésünk része a világban való létezésünk módjának. Azt az igényünket elégíti ki, hogy ismerjük, mi történt, mit tett, mire képes az ember: a kockázatokat, a kalandokat, a mindenfajta próbálkozásokat. Nem mozdulatlanok vagyunk, mint a kövek, nem mint a virágok, a rovarok, amelyek élete előre meghatározott: emberi lények vagyunk, akiket az események irányítanak. S az ember sohasem fog lemondani arról, hogy hallgassa a rólunk szóló történeteket.”

Éppen ezért ezt a könyvet darabjaiban, a százat is meghaladó műalkotásokról készült fotónként és a hozzájuk kapcsolódó történetenként, de ezen felül egyben is érdemes elolvasni. Ahogy a Bibliát lehet nagyregényként olvasni, és az egyes részek keletkezésének korszakától, műfajuktól függetlenül felsejlik benne egy vagy mondhatni a nagy történet, ezt a könyvet is érdemes folyamatosan végigolvasni. A kis történeteken átívelő nagy történetben, metanarratívában lehet felismerni, kicsoda [Égerházy László](#).

A kötet kiadási adatai:

Egerházi ikonok: a mindenjáró csudamalom / Bálint Ágnes, Égerházy László. – [Debrecen] : Debreceni Református Kollégium Múzeuma, 2022., 167 p. ►

CANTIO OPTIMA

EMLEKKÖNYV HUBERT GABRIELLÁNAK

Több tudományterületet felölelő ünnepi kötetel köszöntek el a nyugalomba vonuló H. Hubert Gabriellától az Evangélikus Országos Gyűjtemény munkatársai.

Hubert Gabriella 34 évet töltött az evangélikus egyház szolgálatában, 2017 óta ő volt az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatója, mely intézmény integrációjában, szervezeti kultúrájának kialakításában nagy szerepe volt.

A kötet kiadási adatai:

Cantio Optima : Emlékkönyv Hubert Gabriellának / szerk. Zászkaliczky Zsuzsa. – [Budapest] : Evangélikus Országos Gyűjtemény, 2022. ►

Képek forrása az EOGY
Facebook oldala

THEOLOGICAL LIBRARIES AND LIBRARY ASSOCIATIONS IN EUROPE

A Festschrift on the Occasion of the 50th
Anniversary of BETH – KÖTETAJÁNLO

Theological Libraries and Library Associations in Europe (Teológiai könyvtárak és könyvtári egyesületek Európában) címmel jelent meg az a közel 600 oldalas kötet, amelyben a magyar egyházi könyvtárak örökségéről, sorskérdéseiről és jövőképéről is olvasható tanulmány. A kötet a kiadó honlapján megrendelhető, de nyílt hozzáféréssel is elérhető, letölthető.

A kiadványban történeti és technikai fókuszú tanulmányok olvashatóak, melyek bemutatják a teológiai könyvtárakat meghatározó kihívásokat (szekularizáció, vallási pluralizmus, forradalmi technológiai változások) és a lehetőségeiket is: hogyan fogalmazták újra céljaikat, feladataikat, milyen megoldásokat találtak a tudástranszfer hagyományának folytatására. A kötet erőssége, hogy felmutatja az együttműködésben rejlő lehetőségeket és eredményeket. Külön részben mutatkoznak be a BETH-tagok egyéni profiljuk, történetük felvázolásával. Az EKE rövid történetéről is számot adunk a kötetben.

A kötet kiadási adatai:

Theological Libraries and Library Associations in Europe :
A Festschrift on the Occasion of the 50th Anniversary of
BETH / Edited by Leo Kenis with: Penelope R. Hall, Marek
Rostkowski. – Brill, Leiden – Boston, 2022., 569 p.

CENTRAL AND EASTERN EUROPEAN BIBLE COMMENTARY KÖTETAJÁNLÓ

Közép- és kelet-európai bibliakommentár, a térségünk posztkommunista államainak sajátos kontextusából kérdező és releváns válaszokat kereső kommentár a laikus egyháztagok és a bibliai teológia művelőinek érdeklődésére egyaránt számot tart. A kiadó weboldaláról decemberben kedvezménytel rendelhető!

Viktor Ber, Lidija Gunjević,
Tchavdar S. Hadjiev, Marcel V. Măcelaru,

A kötet kiadási adatai:

Central and Eastern European Bible Commentary /

General Editor: Corneliu Constantineanu ; Theological

Editors: Viktor Ber, Lidija Gunjević, Tchavdar S. Hadjiev,

Marcel V. Măcelaru, Ksenija Magda, Albin Masarik, Daniel

G. Oprean, Peter Penner, Wojciech Szczerba. – Langham

Publishing, [Carlisle], 2023., 1696 p. ►

Pre-Order today and receive

20% DISCOUNT & FREE SHIPPING

Use Code **CEEB20**.

Offer ends 31st December 2022

Scan to Order

www.langhampublishing.org

SZEMÉLYI HÍREK

Veszteségeink:

- 2022. március 1-jén a miskolci kórházban elhunyt **Mikolai Vince atya**, aki 2001 és 2003 között az egri Főegyházmegyei Könyvtár igazgatója volt.
- 2022. április 13-án elhunyt **Gerő Gyula**, a **Gerő Éva**, **Gerő Katalin**, (illetve immár az ő nevét is viselő) **Gerő Gyula Alap** nevű alapítvány létrehozója.

Személyi változások az elmúlt két évben:

- 2020. január 1-jétől Jezsuita Levéltár és Rendtörténeti Könyvtár vezetője **Siptár Dániel**;
- 2021. február 1-től a pápai Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei Könyvtár vezetője **Fábiánné Horváth Adrienn**;
- 2021. március 1-től a debreceni Tiszántúli Református Egyházkerületi Nagykönyvtár és Teológiai Szakkönyvtár vezetője **Bereczki Lajos**;
- 2021. augusztus óta **Füleczi István** az Egri Hittudományi Főiskola prefektusa és a főiskolai könyvtár igazgatója is.
- 2021. őszétől a Jezsuita Levéltár és Rendtörténeti Könyvtár vezetője **Siptár Dániel** maradt, a könyvtár felelős **Szokol Réka** lett;
- 2021. október óta **Nagyné Maros Gabriella** ismét a Baptista Teológiai Akadémia Könyvtárának vezetője – munkatársa **Pfischer Emese**;
- 2021. november 4-től a Veszprémi Főegyházmegyei Könyvtár és Levéltár vezetője **Karlinszky Balázs**;
- 2022. januártól a Ráday Könyvtár igazgatója **Veres Anna Mária**. ►

TÁJÉKOZTATÁS A GERŐ GYULA ÁLTAL LÉTREHOZOTT ALAPÍTVÁNYRÓL

Dr. Gerő Gyula 2015 őszén azzal a kéressel és ajánlattal kereste meg a Pannonhalmi Főapátságot, hogy elhunyt lánya, Gerő Éva emlékére egy alapítványt szeretne létrehozni, mely alapítvány kezelőjének a Főapátságot kérte fel. A Pannonhalmi Főapátság vállalta a feladatot.

Alapos előkészítés után 2016. március 17-én megszűletett az alapítvány Gerő Éva Alap néven, az erről szóló „Megállapodás” aláírásával. A Gerő Éva Alapról szóló megállapodást dr. Gerő Gyula mint alapító és dr. Várszegi Asztrik mint a Pannonhalmi Főapátság képviselője írta alá.

2020. február 18-án Gerő Gyula a másik lányát, Katalint is elvesztette. 2021 tavaszán Gerő Gyula, az alapító kinyilvánította azt a szándékát, hogy az Alap nevének megváltoztatásával Katalin lányának is szeretne emléket állítani. Az alap új neve Gerő Éva és Gerő Katalin Alap legyen. Az alapítványról szóló módosított „Megállapodás a Gerő Éva és Gerő Katalin Alap elnevezésű alapítványról” aláírása 2021. augusztus 3-án történt meg, a Pannonhalmi Főapátság részéről az aláíró Hortobágyi T. Cirill főapát volt.

2022. április 13-án életének 98. évében elhunyt dr. Gerő Gyula, a Gerő Éva és Gerő Katalin Alap alapítványtevője.

Az Alapot kezelő kuratórium döntése értelmében az alapítvány a továbbiakban Gerő Gyula nevét is viseli, tehát az alapítvány neve:

GERŐ ÉVA, GERŐ KATALIN, GERŐ GYULA ALAP

RÖVIDHÍREK

A GERŐ ÉVA, GERŐ KATALIN, GERŐ GYULA ALAP 2022. ÉVI NYERTESE

A [Gerő Éva, Gerő Katalin, Gerő Gyula Alap](#) kedvezményezettje a páratlan években a pannonhalmi könyvtár, páros évben valamely magyar egyházi-felekezeti könyvtár.

Az idei pályázati felhívást 2022. március 8-án tettük közzé a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár és az Egyházi Könyvtárak Egyesülése (EKE) honlapján, valamint az EKE levelezőlistáján és a KATALIST könyvtárrosszakmai levelezőlistán.

A pályázatok beérkezésének határideje: 2022. április 10. volt, az eredményhirdetés tervezett időpontja: 2022. június 12. volt. (A pályázat megvalósításának határideje: 2022. december 31., az elszámolásé: 2023. január 31.)

Az alapítványt tevő [Gerő Gyula](#) halála miatt az eredményhirdetés szokásos időpontját nem tudtuk tartani.

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése 2022. június 27. és 29. között Pannonhalmán tartotta éves találkozóját. A rendezvény kiváló alkalom volt arra, hogy kihirdessük a [Gerő Éva, Gerő Katalin, Gerő Gyula Alap](#) idei pályázatának nyertesét. Erre a találkozó második napján, este került sor a klasszicista teremkönyvtárban, amikor az egyházi könyvtáros kollégák meghallgatták [Kiss Zsolt](#) orgonajátékát a barokk orgonán, bejárhatták az este különös hangulatú könyvtár termeit, galériáját, majd koccintottak a főapátság boraival, és egy nagysikerű tombolára is sor került.

A kuratórium döntése értelmében a [Gerő Alap](#) nyertese 2022-ben a [Váci Egyházmegyei Könyvtár](#) lett.

A Váci Egyházmegyei Könyvtár az első ismert váci nyomdászhoz köthető különgyűjtemény restaurálását szeretné elkezdni a megpályázott **300.000 Ft**-ból. Ennek az első ütemnek – 9 db nyomtatvány – a teljes restaurálási költsége 314.325 Ft. 14.325 Ft-ot önrészként biztosítanak az elnyert 300.000 Ft támogatáshoz. A teljes különgyűjtemény: a 9 db és még további 8 kötetből álló gyűjtemény teljes restaurálási költsége: 942.975 Ft.

Szeretettel gratulálunk a nyerteseknek!

R.I.P. DR. GERŐ GYULA

Hívő lélekkel és feltámadás reményében tudatjuk, hogy **dr. Gerő Gyula** könyvtáros, a **Gerő Éva és Gerő Katalin Alap** alapítványtevője, több szakmai folyóirat és a **Magyar könyvtártörténeti kronológia** szerkesztője, Szabó Ervin-emlékéremmel és Széchényi Ferenc-díjjal kitüntetett kiváló művelődéstörténeti szakember, a magyar könyvtárügy évtizedeken át meghatározó személyisége életének 98. évében, 2022. április 13-án elhunyt.

Búcsúztatója 2022. május 24-én volt a Farkasréti temetőben, búcsúbeszédet mondott **Várszegi Asztrik** emeritus pannonhalmi főapát és **Rózsa Dávid**, az OSZK főigazgatója.

Őrizzük emlékét, imádkozzunk érte, ajánljuk őt Isten irgalmába és kegyelmébe! Szép, hosszú, tevékeny és termékeny életet adott neki az Úr, akit kérünk, ölelje őt magához!

Requiescat in pace!

Gerő Gyula 1925. február 13-án született Somogyzil községben, ahol édesapja, **Gerő Jenő Mihály** körjegyző volt. A középiskolai tanulmányait a veszprémi piaristáknál és a kaposvári állami gimnáziumban végezte; Kaposváron érettségizett 1943-ban.

1948-ban állam- és jogtudományi diplomát szerzett Pécsen, summa cum laude minősítéssel.

1946–1949-ig a budapesti egyetemen művészettörténetet és történelmet is hallgatott.

1949 őszétől kezdte a könyvtárosi munkáját a kaposvári körzeti könyvtárban, társadalmi munkában. 1950–1951-ben szerezte meg könyvtárosi képzettségét. 1950. áprilistól decemberig a kaposvári prézens olvasóterem tiszteletdíjas könyvtárosa volt.

1950. december 11-én nevezték ki a Bajai Városi Könyvtár vezetőjének. 1952-ben onnan hozta fel Budapestre **Sallai István** a Népkönyvtári Központba, majd néhány hónap múlva magával vitte a vezetésével megalakított módszertani kabinetbe, az OSZK KMK elődjébe.

1954-től a közművelődési könyvtárak munkáját segítő alapvető módszertani kiadványok elkészítésében szerzőként, illetve társszerzőként működött közre, és a Könyvtáros folyóirat olvasószerkesztője lett. 1976 és 1985 között a lap főszerkesztője volt.

1975. decembertől 1976. szeptemberig a Könyvtartudományi és Módszertani Központ (KMK) osztály nélküli osztályvezetőjeként és szakfelügyelőként is tevékenykedett.

1962-től 1975-ig a Művelődésügyi Minisztériumban, majd Kulturális Minisztériumban is dolgozott, másodállásban.

1986 áprilisától, már nyugdíjasként ismét a KMK munkatársa lett.

1989-től 1996-ig szerkesztette a *Könyvtári Levelező/lap-ot*. A szerkesztői munka mellett kezdte el – kiterjedt levelezéssel, sok kutatással – a *Ki kicsoda a hazai könyvtárosságban* és a 4 kötetesre tervezett *Magyar könyvtártörténeti kronológia* összeállítását, amelynek érdemei a magyar kultúrtörténetben, a könyvtáros szakma történetében kimagaslóak. A *Kronológia* 4. kötetének előszavát így fejezte be: „Ami erőmből telt, megtettem, bevégeztem, mit elképzeltem.” De ezután is rendületlenül dolgozott. Elkészítette a *Kronológia* 5. kötetét, kiegészítette a kitüntetett könyvtárosok névsorát. (*A Magyar könyvtártörténeti kronológia. 5. kötete, Pótlások 1996–2010., Kitüntetések 1954–2012.*)

Naplófeljegyzései nyomán írta meg a 2003-ban megjelent *Könyvtár a megyeházán* című visszaemlékezését a települési könyvtári szolgáltatások megindulásának hőskoráról. Számtalan közösségi tevékenysége mellett 2015-ben – *Éva* lánya emlékére, a Pannonhalmi Főapátsággal együttműködve – saját tőkéből létrehozta a *Gerő Éva Alapot*, amely elsősorban az egyházi könyvtárak állagmegóvási tevékenységét van hivatva támogatni.

Dr. Gerő Gyula Sándor hosszú és eredményes élete során több kitüntetést, elismerést kapott: 1980-ban Szabó Ervin-emlékéremmel, 2005-ben Széchenyi Ferenc-díjjal tüntették ki. A szakmai közélet is elismerte munkásságát: a Magyar Könyvtárosok Egyesülete 1989-ben az MKE Emlékérmet, 2015-ben az Egyesületi Munkáért Emlékérem jubileumi kitüntetést adományozta számára, az egyesület Társadalomtudományi Szekciója pedig 2019-ben tiszteletbeli tagjává választotta. 2020-ban, könyvtárosi munkásságának 70. évfordulóján elnyerte a Füzéki István Emlékérmet is. ►

SZAKMAI ELISMERÉS

A 2022. évi Szinnyei József-díjat kaptak:

- H. Hubert Gabriella, az Evangélikus Országos Gyűjtemény nyugalmazott igazgatója, irodalom- és könyvtörténész,
- Keveházi Katalin, a Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Kuno Könyvtár főigazgatója.

Mindkettőjüknek szívből gratulálunk!

AZ OSZK SZEMLETANULMÁNYAI AZ OLVASÁSNÉPSZERŰSÍTÉSÉRŐL, ÉS AZ OLVASÁS ÉS EGÉSZSÉG KAPCSOLATÁRÓL

A Könyvtári Intézet koordinálásával készült két szemle-tanulmányról adott hírt az OSZK. Az olvasásnépszerűsítésről, illetve az olvasás és egészség kapcsolatáról.

Olvásásfejlesztési
és -népszerűsítési világkörkép

Összeállította:
Országos Széchényi Könyvtár
Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum

Budapest
2022. június 27.

Az **Olvásásfejlesztési és -népszerűsítési világkörkép** című tanulmány összeállítói az Országos Széchényi Könyvtár és a Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum munkatársai. A tanulmány első fejezetében az Országokon átívelő programok áttekintését olvashatjuk, ebből következzen egy részlet.

Olvásásfejlesztési és -népszerűsítési világkörkép

A világban jelenleg 773 millió felnőtt és gyerek nem tud olvasni. Az analfabetizmus elsősorban a szegényebb régiókat érinti, de a funkcionális analfabéták

és a gyenge olvasási képességekkel rendelkezők száma minden országban jelentős. Az IFLA 2021 szeptemberében kiadott dokumentuma ► az UNESCO Egész Életen Át Tartó Tanulás Intézete által fenntartott LitBase adatbázis ► alapján foglalja össze a könyvtárak szerepét az olvasásnépszerűsítés nemzetközi programjaiban. A **forrásadatbázis** ► újabb programok indításához, hatékony olvasásnépszerűsítési stratégiák megfogalmazásához 255 lokális és országos szintű jó gyakorlatot sorol fel 97 országból.

A **Nemzetközi Digitális Gyermekek Könyvtár (ICDL)** ► non-profit alapítványként működik, könyvtárak, felsőoktatási intézmények, kormányok oktatásért felelős minisztériumai, számos könyvkiadó, könyvterjesztő és egyéb vállalat (köztük a **Microsoft** és az **Adobe**), valamint magánszemélyek

támogatásával. A cél a legjobb gyermekirodalom online elérhetővé tétele annak érdekében, hogy a gyerekek a globális társadalom tagjaivá váljanak, megértve a tolerancia fontosságát, elismerve más népek kultúráját, nyelvét és gondolatait. Az adatbázis jelenleg több mint 70 nyelven közel 4.500 könyvet tartalmaz. Az olvasók regisztrálhatnak, keresési eredményeiket tárolhatják, megőrizhetik kedvenc könyveiket virtuális könyvespolcukon, és visszatérhetnek az általuk utoljára olvasott oldalakhoz. Az ICDL eredményeit bemutató **2007-es eset-tanulmány** ▶ említi azt a példát, hogy négy országból tizenkét gyermek, akik négy éven keresztül használták az ICDL-t, egyre érdeklődőbbé váltak a könyvek, a könyvtárak, a technológia és a körülöttük lévő világ iránt. Az is kiderült, hogy szeretik a könyveket kézbe venni, és szívesen használják az online keresőeszközöket is. Nagyra értékelik a valóságos könyvtárat, ahol társasági életet élhetnek és olvashatnak. Jól érzékelhető, hogyan növekedett az olvasással kapcsolatos motivációjuk és a más kultúrák iránti érdeklődésük. A tanulmány *folytatása* a Könyvtári Intézet honlapján ▶ olvasható.

Az **Olvasás hatása az egészségre** című szemle-tanulmány készítői az **Országos Széchényi Könyvtár** munkatársai, szerkesztői **Szabó Piroska**, **Bíró Bettina** és **Bódog András**. A tanulmányból néhány rövidebb fejezetet idézünk.

Olvasás hatása az egészségre

Az olvasás egészségügyi összefüggéseinek kutatásában elsősorban az agy kutatás és az idegtudomány ért el jelentős eredményeket az elmúlt években. Az idegtudományok azonosították az olvasás folyamatában szerepet játszó agyterületeket és idegpályákat. A legkorszerűbb képalkotó eljárásokkal kimutatták, hogy

az agyban olvasás közben nemcsak a szavak vizuális felismeréséért felelős agyterület aktiválódik, hanem számos más agykérgi terület is működésbe lép. Azt is megállapították, hogy az olvasás gyakorlása pozitív hatással van az érintett idegpályák fejlettségére. Más kutatások szerint az olvasás az ún. szociális kogníció, azon belül az empátia fejlesztésében is szerepet játszik, az empátia pedig több kutatás szerint is korrelál a jó mentális egészségi állapottal. Klinikai tapasztalatok igazolják, hogy a biblioterápia, különösen a csoportos biblioterápia, jó hatást gyakorol az egészségre, akár segíthet a depresszió, a stressz és a fájdalom csökkentésében is. A kutatások egy csoportja azt igazolja, hogy az olvasás segíthet lassítani az időskori szellemi hanyatlást. Az olvasás szociológiai megközelítéséből közvetett összefüggéseket is találhatunk az olvasás és az egészség között, mégpedig a sikeres tanulmányi eredmények és a társadalmi státusz változói keresztül. Több ország ezért korai olvasásfejlesztési programokkal igyekszik hozzájárulni a gyermekkori fejlődéshez és az életben való boldogulás megalapozásához.

Az olvasás vitathatatlanul pozitív hatással van mindennapjainkra. A kapcsolódás mellett ismereteinket megalapozva és szélesítve tudást teremt, amelyet az élet számos területén kamatoztathatunk. Logikusan feltételezhetjük, hogy egy olvasott ember többet tud az őt körülvevő világról, beleértve annak egészségügyi vonatkozásait is. Ebből eredően a sokat olvasó ember túlsó ismereteiből okulva egészségtudatos életet választhat, amelynek pozitív hatása lehet egészségügyi állapotára. (...) [Tehát] az olvasás jót tesz az egészségnek. Szemletanulmányunkban annak jártunk utána, hogy a legfrissebb tudományos kutatások vajon alá tudják-e támasztani ezt az állítást. A tanulmány *folytatása* a Könyvtári Intézet honlapján ► olvasható. ►

TERVEINK A 2023. ÉVRE

SZOMSZÉDOLÁS

Örömmel osztjuk meg a hírt, hogy többéves kényszerű kihagyás után ismét alkalom nyílik Egyesülésünk „Szomszédolás” programjára.

Ennek keretében terveink szerint 2023. február 6-án, hétfőn az Országos Széchényi Könyvtár Digitalizáló műhelyét látogatjuk meg, majd pedig a nemzeti könyvtár új, Esszencia című, fennállásuk 220. évfordulójára rendezett kiállítását tekintjük meg szakszerű vezetés kíséretében.

Szeretettel várunk mindenkit!

SZAKMAI NAPOK

Folytatjuk tematikus szakmai napjainkat! Mindkét tavaszi helyszínünk megújult, ezért többszörösen érdemes lesz részt venni rendezvényeinken.

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem Könyvtára ad otthont 2023. március 7-e keddre tervezett szakmai napunknak, melynek témája Igényes tájékozódás és tájékoztatás – teológiai tartalmú elektronikus információs források, adatbázisok lesz.

A Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Könyvtára 2023. május 9-én, kedden ad otthont második szakmai napunknak, amely Az egyházi könyvtárak mint tudományos műhelyek eredményeinek reprezentációja címet viseli.

NYÁRI KÖZGYŰLÉS ÉS KONFERENCIA

Időpontváltozás:

2023. JÚLIUS 3-5., KECSKEMÉT

2023-ban az Egyházi Könyvtárak Egyesülése (EKE) a Magyar Egyházi Levéltárosok Egyesületével (MELTE) és az Egyházi Muzeológusok Egyesületével (MELTE) közösen, 2023. július 3-5. között, Kecskeméten rendezi meg az éves találkozót. A közös összejövetel célja, hogy a munkatársak még jobban megismerjék egymás munkáját, a különböző gyűjteményekben (könyvtár, levéltár, múzeum) folyó tevékenységet. Vendéglátónk a [Kecskeméti Református Egyházközség Könyvtára és Levéltára](#) lesz.

A szokásos időpont megváltoztatását az indokolta, hogy a rezsiköltségek miatt hosszabb téli szünet következményeként a tanév egy héttel később fog véget érni 2023-ban, ezért a helyszín, a kollégiumi szálláshelyek legkorábban csak júliusban állnak rendelkezésünkre.

Programjaink részleteiről később tájékoztatunk az [EKE levelezőlistán](#) és az [EKE Facebook](#) oldalán.

WEBOGRÁFIA

- 1 ▶ <http://eke.hu>
- 2 ▶ <https://mkevandorgyules.hu/galeria-2022>
- 3 ▶ <https://brill.com/display/title/61181>
- 4 ▶ <https://langhamliterature.org/books/Central-and-Eastern-European-Bible-Commentary>
- 5 ▶ <https://repository.ifa.org/handle/123456789/1337>
- 6 ▶ <https://uil.unesco.org/literacy/practices-database/about-database>
- 7 ▶ <https://uil.unesco.org/literacy/effective-practices-database-litbase>
- 8 ▶ <http://en.childrenslibrary.org/>
- 9 ▶ <http://www.cs.umd.edu/hcil/trs/2007-02/2007-02.pdf>
- 10 ▶ <https://www.ki.oszk.hu/sites/default/files/hirfajlok/olvasasfejleszt.es.pdf>
- 11 ▶ https://ki.oszk.hu/sites/default/files/hirfajlok/olvasas_es_egeszseg_szemletanulmany.pdf
- 12 ▶ <https://www.facebook.com/eke.hu>

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése a magyarországi és határon túli magyar egyházi-felekezeti könyvtárak ökumenikus szellemiségű-lelkiségű szakmai-érdekképviseleti szervezete. 1994-ben alakult, 1995 őszén jegyezte be hivatalosan a Fővárosi Bíróság. Az Egyesülés legfőbb szerve a közgyűlés. Az ügyeket az elnök, titkár, kamarás, felügyelő bizottság és a tíztagú elnökség intézi.

A közgyűlés évente ülésezik, a többnapos összejövetel programjában a közgyűlésen túl tudományos konferencia, szakmai délelőtt, valamint ökumenikus lelki program is szerepel. Az összejöveleket minden évben más-más felekezet és könyvtár rendezi. Az Egyesülés tagjai az egyházi könyvtárak (intézmények). Az egyesületnek jelenleg 62 tagkönyvtára van, 30 könyvtár szerepel a nyilvános könyvtárak jegyzékén. Az egyesülethez a könyvtárak mellett pártoló tagként magánszemélyek is csatlakozhatnak. Tiszteletbeli tagjaik közé választják azokat a magánszemélyeket, akik az egyházi könyvtárak érdekében vagy tudományos munkásságukban kiemelkedő tevékenységet folytatnak. Az Egyesülés szakmai napokkal, továbbképzésekkel, kiadványokkal igyekszik előmozdítani az egyházi gyűjtemények szakmai munkáját. A külső és belső kommunikáció az évente négyszer megjelenő EKE Hírlevél, az EKE-honlap, az EKE-levelezőlista, ill. az EKE Facebook és az UNITAS (Egyházi Könyvtárak Közös Katalógusa és Információs Portálja) segítségével történik. Az Egyházi Könyvtárak Egyesülete 2002 óta tagja a BETH-nek (Bibliothèques Européennes de Théologie) az európai teológiai könyvtárak egyesületének.